

DIALOGAS

2013 m. lapkričio 28 d. ISSN 1392-1916
NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Nr. 44 (1063). Kaina 3,70 Lt
Dvidešimt antrieji leidybos metai

Elenos Tervidytės nuotr.

Chuntos ar tautos pasakojimas?

Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bendrosios programos atnaujinimų analizę tęsiant

Mindaugas GRIGAITIS,

Kauno Senamiesčio progimnazijos lietuvių kalbos mokytojas

Savo nuomonę apie lietuvių kalbos pagrindinio ugdymo bendrosios programos atnaujinimus jau esu išsakęs „Dialogo“ Nr. 42 išspausdintame straipsnyje „Dar viena plyta sienoje“. Tačiau minėtame straipsnyje liko plačiau neaptarti keli esminiai aspektai: kiek pagrįstos yra kalbos apie vientiso tautinio pasakojimo egzistavimą? Ar jį pagrindžia šiuolaikiniai literatūrologiniai tyrinėjimai? Galiausiai – kaip vieno tautinio pasakojimo išgryninimas ir diegimas dera su demokratinei visuomenei būtina mąstymo įvairove?

Padėti įsišaknyti tradicijoje...

Spalio mėnesį Seinuose vykusioje Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų liuanistų konferencijoje „Mūsų kalba – mūsų tekstai – mūsų gyvenimai“ Darius Kuolys

perskaitė pranešimą „Apie junges, įsišaknijimą ir mokyklinę lituanistiką“ (publikuotas portale *Bernardinai.lt*). Jame vienas energingiausių reformų šalininkų bando teoriškai pagrįsti tautinio pasakojimo ugdymo koncepciją. D.Kuolys paaiškina, kad

ugdymo programų atnaujinimas būtinas siekiant ateities kartoms perduoti „pakanamai rišlų laisvos tautos pasakojimą: nuo tautosakos, politinę tautą kūrusių senųjų mitų ir epų iki šiandienos tekstų“. Anot literatūrologo, „tai daroma remiantis paprastu argumentu: jei atviroje dabarties erdvėje norime išlikti kaip tautinė bendruomenė, mums reikalingas „didysis pasakojimas“. Pasitelkęs Meilės Lukšienės *jungių* ir Česlovo Milošo *įsišaknijimo* kategorijas D.Kuolys mokyklinę lituanistiką vertina kaip būdą parodyti jaunajai kartai „jungtis tarp tekstų, idėjų, asmenybių, kartų, tarp įvairiakalbų Lietuvos kultūrų“.

Nukelta į 5 p.▷

Kaip išgelbėti mokytoją

Mokytojai – buvę vidutiniokai

Spalio pabaigoje Kataro sostinėje Doha vyko penktasis Pasaulio švietimo inovacijų forumas (WISE 2013). Jame svarstyta ir nepakankamai vertinamo mokytojų darbo problema, kuri laikoma katastrofiškai smunkančio šios profesijos prestižo priežastimi. Šią problemą spręsti bando daug valstybių, tačiau geriausiu sprendimu forumo vertinimo komisija pripažino Čilės projektą, kuris jau per tre-

Menkas mokytojo profesijos prestižas – ne tik Lietuvos problema. Todėl patirties, kaip ją spręsti, galima pasisemti iš kitų valstybių. Žinoma, jei į Valstybinę švietimo strategiją įrašyti Lietuvos politikų įsipareigojimai pritraukti dirbti į mokyklas gabiausius abiturientus yra ne pigus populizmas, o rimtas nusiteikimas.

jus pirmuosius įgyvendinimo metus įrodė savo veiksmingumą.

Pasak programos iniciatoriaus Čilės katar-

likiškojo universiteto Valstybės politikos centro vadovo Francisco Claro, niekas neabejoja, kad mokytojai yra svarbus visuomenės vystymosi veiksnys. Tačiau daugelyje šalių mokytojo profesijos statusas yra toks, kad į pedagogines studijas patenka tik vidutinių ar net silpnėsių gebėjimų abiturientai. Tokia padėtis, anot F.Claro, negali neturėti įtakos ugdymo kokybei – Čilės mokinių rezultatai tarp tautinių tyrimuose yra prasti.

Nukelta į 4 p.▷

Ydingojo rato įkaltai

POŽIŪRIS 3 p.

Pagarba

„Kai kurie laikraščiai apie kai kuriuos politikus rašo tik gerai arba nieko.

Tegu ilsisi ramybėje!“

Kęstučio Miliausko įžvalgų popuri.

NE SPAUDAI 6 p.

Vinys, rėtis ir vandenėlis

„Atrodytų, keistas fenomenas – mokytojai beveik neskaito pedagoginės spaudos, beveik į ją nerašo (bent jau esminiais, strateginiais klausimais)...“ – samprotauja Vytenis Paulauskas.

POŽIŪRIS 7 p.

Apie mokyklas, universitetus ir politikos kalvius

„Daugeliui aukštų valdžios vyrų švietimas, mokslas, kultūra tėra proginis munduras, todėl jį, nepaisydama įstatymų, pagal savo sugebėjimus ar įsivaizdavimus gali persiūti kiekviena naujoji valdančioji dauguma...“

Atviras Vlodo Vaicekausko pokalbis su Dalia Teišerskyte, žurnaliste, poete, Lietuvos politine bei visuomenės veikėja, Seimo nare.

8 p.

Valgymo sutrikimai vis „jaunėja“

Norėdami sekti savo garbinamų žvaigždžių ir viešosios erdvės įpirštų įvaizdžių pavyzdžiu, jauni žmonės vis dažniau tampa valgymo sutrikimų aukomis. Ne vien merginos dabar „liesinasi“ – to imasi ir vaikinai. Medikai muša pavojaus varpais ir kreipiasi į pedagogus prašydami pagalbos.

PSICHOLOGIJA 11 p.

Čia užmiršti viską, kas žemiška

„Užmiegame čia pagal tam tikras taisykles: iš pradžių reikia pabėgioti ir pašokinėti aplink lovą, mosuojant rankomis. Kai tampa karšta, nusirengiate, įmetate į miegmaišį visus viršutinius drabužius, kad jie neprišaltų prie grindų, o po to greitai išokate patys, užsegate miegmaišį, palikdami kyšoti tik nosį, ir ramiai užmiegate...“

Pasaulyje esama tokių viešbučių, į kuriuos, trokšdami pernaktoti bent vieną naktį, plūste plūsta atvykėliai iš visų planetos kampelių...

13 p.

Šiauliai: pralaimėjo bylą dėl neformaliojo ugdymo

Praėjusį trečiadienį (11 20) Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pripažino neteisėtu Šiaulių miesto tarybos sprendimą, kad miesto neformaliojo ugdymo įstaigos nepriimtų vaikų iš kitų savivaldybių, jei šios nėra sudariusios atitinkamų bendradarbiavimo sutarčių. Taip Šiaulių valdžia siekė, kad kitos savivaldybės prisidėtų prie miesto neformaliojo ugdymo įstaigų išlaikymo. Nutartis neskundžiama ir kai tik ji įsigalios, aplinkinių rajonų vaikai į miesto būrelius galės būti priimami.

Savivaldybės sprendimą neteisėtu teismas pripažino Vyriausybės atstovo Šiaulių apskrityje J.Novogreckio iniciatyva. Pasak jo, jei yra laisvų vietų, būrelius laisvai lankyti gali vaikai ir iš kitų savivaldybių, nepriklausomai nuo jokių sutarčių. „Negalima vaikų diskriminuoti pagal gyvenamą teritoriją. Jie gali būti priimami tik pagal socialinę padėtį ir gabumus“, – sako J.Novogreckis.

Daugiausia Šiaulių miesto būrelius nori lankyti priemiesčio vaikai iš Šiaulių rajono. Gabių vaikų tėvai, siekdami, kad vaikas būtų priimtas mieste, net keisdavo gyvenamosios vietos deklaraciją.

Šiaulių rajono savivaldybė neslepia džiaugsmo, kad ši teismo nutartis jiems palanki – esą jie nebent galėtų mokėti už tuos vaikus, kurie nelanko mokyklų mieste, tai yra neatneša mokinio krepšelių į biudžetą.

„Gal bendradarbiavimo sutartis ir galėtume turėti už tuos mokinius, kurie lanko neformaliojo ugdymo įstaigą, ar prisidėti prie tų įstaigų veiklos išlaikymo, bet žinodami tiksliai, kad bus priimtas atitinkamas mūsų vaikų skaičius“, – aiškina Šiaulių rajono meras A.Gaubas.

Šiaulių miesto savivaldybė yra suskaičiavusi, kad patiria apie pusę milijono litų nuostolių lavindama vaikus iš svetimų teritorijų.

Daktarės sukaktį paminės ir Molėtai

Lietuva toliau mini lietuvių literatūros tyrėjos, pedagogės, edukologės, humanitarinių mokslų daktarės, habilituotos socialinių mokslų daktarės, Lietuvos švietimo reformos pradininkės M.Lukšienės 100-ąsias gimimo metines.

Šiandien (11 28) 14.30 val. Molėtų rajono savivaldybės II aukšto salėje vyks apskritojo stalo diskusija „Kiek Meilės Lukšienės idėjos gyvos šių dienų švietime?“ Diskusijoje dalyvaus dr. Ž.Jackūnas, dr. R.Pakalnis, dr. D.Kuolys, dr. R.Bruzgelevičienė, dr. R.Dukynaitė; diskusiją ves V.Stundys. Į renginį kviečiami atvykti mokyklų vadovai, mokytojai, mokiniai bei jų tėvai, kultūros darbuotojai, politikai, bendruomenės, žiniasklaidos atstovai.

Diskusija bus transliuojama tiesiogiai internetu www.moletai.lt.

APKLAUSA

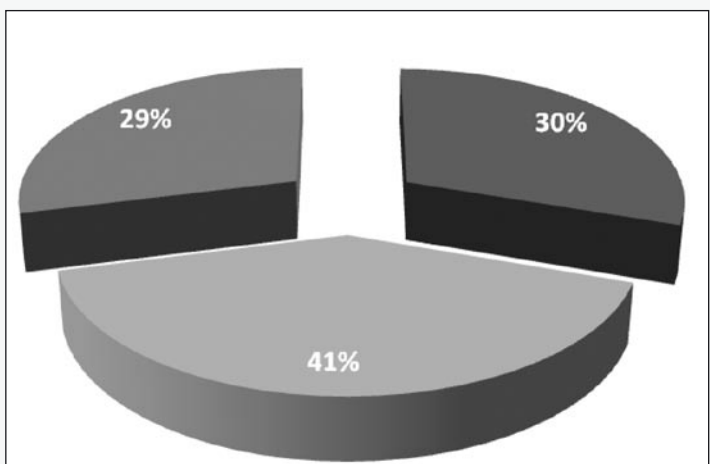
Kalbininkams pritaria mažuma

Valstybinė lietuvių kalbos komisija, ilgą laiką viešąją kalbą laikiusi tvirtame kumštyje, staiga ją atleido ir 80 iki tol nevartotinių žodžių „legalizavo“.

Todėl praėjusią savaitę klausėme internautų (www.dialogas.com) nuomonės apie kalbininkų sprendimą.

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos sprendimas įteisinti kai kuriuos plačiai vartojamus skolinius (balius, bintas, kapišonas, matracas, parkuoti ir pan.), kurie iki šiol buvo laikomi nevartotinais, yra

- protingas žingsnis – 30 proc.;
- duoklė populizmui – 41 proc.;
- smūgis lietuvių kalbai – 29 proc.

LPSK kviečia prie Seimo

Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija (LPSK) pranešė, kad gruodžio 5 d., 13 val., prie Seimo rengiama protesto akcija, kurios pagrindinis šūkis ironiškai adresuotas valdantiejiems: „Svarbiausia – žmogus. Ar tikrai?“

Akciroje planuojama reikalauti didinti minimalią mė-

nesio algą, parengti darbo apmokėjimo sistemą, kad už kvalifikuotą darbą nebūtų mokamas minimalus darbo užmokestis, sugrąžinti bazinius dydžius valstybės tarnautojams ir kitiems „biudžetinėms“, sugrąžinti buvusią nedarbingumo apmokėjimo tvarką ir už sirg-

tą laiką mokėti ne mažiau kaip 80 proc. darbo užmokesčio, parengti nusavintų pensijų grąžinimo tvarką ir kuo skubiau jas grąžinti.

Labai tikėtina, kad prie protesto akcijos prisidės Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“ ir Lietuvos darbo federacija.

Mažo ir vidutinio verslo pagrindai – jau mokykloje

Vilniaus Žirmūnų gimnazijoje antradienį (11 26) lankėsi sostinėje vykusios Europos Sąjungos Mažųjų ir vidutinių įmonių asamblėjos dalyvių grupė. Renginyje dalyvavo ir Europos Komisijos Pramonės ir verslo direktorato generalinis direktorius D.Calleja bei Lietuvos ūkio viceministras K.Trečiokas. Svečiai dalyvavo diskusijoje apie verslumo ugdymo programas Lietuvos mokyklose, o Žirmūnų gimnazi-

jos mokiniai pristatė savo mokomąją mokinių bendrovę.

Pasak viešosios įstaigos „Lietuvos Junior Achievement“ atstovės V.Kazlauskienės, dalyvaudami mokomųjų mokinių bendrovių programoje mokiniai įgyja verslo įgūdžių ir praktiškai pritaiko ekonomikos sąvokas. Per mokslo metus jie praktiškai susipažįsta su visu įmonės gyvavimo ciklu: tirią rinką, parduodami akcijas (tėvams, draugams ir pažįstamiems)

sukaukia pradinį kapitalą, gamina bei parduoda savo produkciją (arba teikia paslaugas), bendrauja su klientais, priima su įmonės veikla susijusius sprendimus, tvarko bendrovės veiklos apskaitą, o galiausiai – atsiskaito su akcininkais ir uždaro bendrovę. „Lietuvos Junior Achievement“ mokinių bendrovės programa padeda augti ir atsiskleisti gabiems bei talentingiems jauniems „verslininkams“, – teigia V.Kazlauskienė.

Nuobodulį pamokose išbaido šunys

Gruodžio 6–8 dienomis Lietuvos parodų ir kongresų centre „Litexpo“ vyksiančioje parodoje „Mokykla 2013“ bus pristatyta daug metodų, kurie padeda moksleiviams koncentruoti dėmesį į dėstomą dalyką ir taip palengvina mokytojo darbą. Pavyzdžiui, Lietuvos kinologų draugija pristatys metodus, kaip pamokoje dalyvaujantys šunys gali padėti darželinukams ir žemesniųjų klasių moksleiviams susikoncentruoti.

„Šuo tokiose pamokose naudojamas kaip motyvatorius. Pavyzdžiui, skaičiavimo pamokose moksleiviai turi suskaičiuoti nu-

statytą kiekį gardėsio, o pribėgęs šuo paduotą maistą suėda. Mokantis spalvų, moksleiviai šuniui pasako spalvos pavadinimą, o šis parodo, kuri tai spalva“, – teigia Lietuvos kinologų draugijos Mokytojų centro vadovė J.Jusionytė.

Tiesa, ne kiekvienas šuo gali dalyvauti tokioje pamokoje. Kinologė teigia, kad Lietuvoje tokių šunų – vos 15. Be to, mokytojais siekiantys tapti šunys atrenkami pagal griežtus reikalavimus – jie turi būti sveiki, reguliariai vakcinuojami, paklusnūs, bet tuo pačiu gebantys priimti sprendimus patys. Jie turi mėgautis bendra-

mu su žmonėmis, kitaip tariant – būti ekstravertai.

„Pastaruoju metu šie šunys daugiausia dirba „SOS vaikų kaimė“, kuriame padeda praveisti pamoką apie teises ir pareigas, ne tik apie žmonių, bet ir gyvūnų gerovę“, – pasakoja J.Jusionytė.

Parodoje „Mokykla 2013“ bus pristatoma ir daugiau alternatyvių mokymo bei mokymosi metodų, nes šiemet paroda akcentuoja gamtos mokslus kaip būdą pažinti ne vieną kurią nors sritį, bet suvokti pasaulį kaip visumą, kuriame viskas, taip pat ir visi mokslai, siejasi tarpusavyje.

Panevėžys: ikimokyklinio ugdymo įstaigose siaučia rotavirusai

Panevėžio visuomenės sveikatos centras pranešė, kad dviejose Panevėžio miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose nustatyti ūmios žarnyno infekcijos protrūkiai. 2013 m. lapkričio 8–20 d. susirgo 13 vaikų, kurie vėmė, gausiai viduriavo, taip pat skundėsi aukšta temperatūra (37,1–39°C). Ligoniai buvo paguldyti į Respublikinės Panevėžio ligoninės Infekcinių ligų skyrių.

Susirgusieji yra 2–3 metų amžiaus vaikai. Įtariama, kad užsi-

krėsti galėjo per aplinką, nesilaikant asmens higienos reikalavimų. Židiniuose atliktas pirminis epidemiologinis tyrimas. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose rekomenduotos priemonės žarnyno grupės susirgimų profilaktikai. Vienoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje atlikta operatyvioji visuomenės sveikatos saugos kontrolė, kurios metu buvo rasta visuomenės sveikatos saugos teisės aktų pažeidimų. Epidemiologiniai tyrimai tęsiami toliau.

Centro duomenimis, Panevėžio apskrityje šiais metais užregistruota 268 rotavirusinės infekcijos atvejai, praėjusiais metais tuo pačiu laikotarpiu – 309.

Centro specialistai primena, kad viena pagrindinių nespecifinės profilaktikos priemonių yra rankų higiena, mažinanti rotavirusinės infekcijos plitimo riziką. Plaunant rankas su muilu nuo jų pašalinama beveik 95 proc. žmogui patogeninių bakterijų ir virusų.

Naujasis VU TVM direktorius – A.Šikšta

Vilniaus universiteto Tarpautinio verslo mokyklos (VU TVM) vadovu tapo vienas geriausių Lietuvos vadybininkų A.Šikšta. Šiemet vasarį jis paliko didžiausios šalyje integruotą telekomunikacijų, IT ir televizijos paslaugų teikėjos „Teo LT“ generalinio direktoriaus postą, kurį užėmė nuo 2004-ųjų. Prieš tai jis buvo pirmojo Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo savarankiško užsienio kapitalo banko AB Bankas „Hansabankas“ steigėjas, šio, o vėliau ir dar dviejų jungtinių bankų – Hansa-Lietuvos taupomojo banko (vėliau – „Swedbank“) – valdybų pirmi-

ninkas. Jis taip pat turi darbo Atviros Lietuvos fonde ir užsienio bendrovėse patirties.

A.Šikšta ir VU TVM bendradarbiauja ne pirmą kartą – prieš kelerius metus jis šioje verslo mokykloje skaitė strateginės rinkodaros ir strateginių pardavimų kanalų vadybos paskaitas, keletą metų dirbo mokyklos taryboje.

„Džiaugiamės, kad naujasis VU TVM vadovas turi tokią didelę patirtį dinamiškoje technolo-

■ Naujasis VU TVM direktorius – A.Šikšta

gijų vadybos srityje, prestižiniame Vienos ekonomikos ir verslo universitete yra įgijęs Verslo administravimo magistro laipsnį, taip pat atsineša studijų Danijoje bei Norvegijoje patirtį. Esu tikras, kad Arūno Šikštos sukauptos žinios ir vadovavimo patirtis sėkmingai pasitarnaus

ir vykdant bei plečiant VU TVM veiklą“, – sako laikinai einantis VU rektoriaus pareigas prof. habil. dr. J.Banys.

➤ POŽIŪRIS

Ydingojo rato įkaitai

Bronislovas BURGIS,
KTU gimnazijos direktorius

Aš retkarčiais mokau matematikos vieną kitą moksleivį. Daugiausia ne mūsų gimnazijos. Vienas kitas yra iš prestižinių Kauno gimnazijų.

Mokau nemokamai. Kai „išeisiu į pensiją“ – mokysiu už pinigus. Stokite į eilę, ruoškite pinigėlius...

* Dažniausiai mokau ydingojo rato aukas. Apie tą ratą jau esu rašęs, bet vakarykštis įspūdis verčia parašyti dar kartą...

* Mokytojai moksleivius ne moko, o dresuoja. Mokytojams taip patogiau, jie patenkinti.

* Moksleiviai patenkinti dresūra, nes „dresuotis“ lengviau nei mokytis.

* Vadovėlių autoriai rašo knygas psichikos negalią turintiems vaikams ir yra patenkinti, kad tuos vadovėlius valstybė pripažįsta.

* Mokytojai „kelia“ pažymius, nes kam tos problemos, kai pabandai parašyti realų pažymį.

* Moksleiviai patenkinti gaunamais pažymiais.

* Tėvai patenkinti vaikų gaunamais pažymiais.

* Valstybė sukuria tokią abitūros sistemą, kad šioks toks tuos egzaminus išlaiko.

* Moksleiviai patenkinti, kad egzaminus galima išlaikyti ir nesimokant.

* Tėvai patenkinti, kad vaikai garantuoti gauna brandos atestatus.

* Universitetai sukuria tokią priėmimo sistemą, kad šioks toks gali įstoti.

* Abiturientai patenkinti tokia priėmimo sistema.

* Abiturientų tėvai patenkinti tokia priėmimo sistema.

* Universitetai „spaudžia“ dėstytojus, kad neišmestų nemokytinų.

* Dėstytojai patenkinti, kad galima dėstyti bet kaip ir niekas nebara.

* Universitetai patenkinti, kad turi studentų.

* Studentai patenkinti, kad galima studijuoti bet kaip.

* Valstybė patenkinta, kad turi daug išsilavinusių žmonių.

Palaukite, palaukite! **Tai kas čia nepatenkintas?!** Kodėl nepatenkintas? Būtent taip ir paklausė vienas bukalgalvis mokytojas cinikas...

*

Aš nepatenkintas! Aš nenoriu, kad mano vaikai, mano anūkėliai gyventų visuomenėje su tokiu „išsilavinimu“. Aš bijau, kad tie „aukštąjį mokslą“ įgiję žmonės mane gydys, mokys mano anūkičius, vadovaus mano vaikams. Aš nenoriu, kad pagaliau atsipeikėtų to ydingojo rato įkaitai pultų į depresiją, žudytųsi.

Todėl aš aiškinsiu ir aiškinsiu, rodysiu ir rodysiu to ydingojo rato pavojų.

Skelbta www.burgis.lt

Geriausios mokyklos jubiliejus

Evaldas BAKONIS

Rytoj geriausia Vilniaus* (o gal ir Lietuvos?**) mokykla švenčia savo dvidešimtmetį. Tai mokykla, kurios pavadinimas, statusas ir dislokacijos vieta per tuos metus keitėsi ne po vieną kartą. Ir mano statusas joje keitėsi ne kartą...

Nepaisant savo nuolat kitusio statuso, iš mokyklos gavau daug. Norėjęsi perfrazuoti ir aukštyti kokioms apversti JAV prezidento Džono Fildžeraldo Kenedžio garsųjį posakį:

„Neklausk, ką tavo tėvynė gali duoti tau, paklausk, ką tu gali duoti savo tėvynei!“ Ką aš daviau mokyklai – ne man vertinti. Tai darė kiti – mokiniai, jų tėveliai, kolegos ir mokyklos administracija. Šiandien aš norėčiau įvardyti tai, ką mokykla – VPU universitetinė, Simono Daukanto vidurinė, dabar – Simono Daukanto gimnazija – davė man. Ji man suteikė daug:

– galimybę nuo asmeniškai nepatrauklaus ir nuobodoko mokslinio darbo atitraukti į pilną dinamikos ir iššūkių ugdymą veiklą;

* Su asmeniniu mano požiūriu ginčytis neverta!

** Mano vertybių skalėje dėl geriausios Lietuvos mokyklos vardo su šia mokykla gana stipriai varžytusi Prezidento Jono Žemaičio gimnazija Raseiniuose ir šiek tiek – Jono Basanavičiaus gimnazija Ukmergėje!

– nevaržomą eksperimento laisvę kuriant naujus vadovėlius ar kitas mokymosi priemones, praktikuojant naujas mokymosi formas, pvz., laisvanoriškas pamokas šeštadieniais;

– galimybę pasijusti dar vieno šaunaus, draugiško, tradicijas kuriančio ir palaikančio kolektyvo nariu – visam gyvenimui išliks Tamaros varpelio ir šventinių arbūzų vaizdai;

– didžiavimąsi savo buvusių mokinių laimėjimais, pasiekimais net ir po to, kai jie baigė mokyklą;

– pažintį su daugybe puikių pedagogų, tikrų savo srities asų, nes būtent ši mokykla trumpesniai ar ilgesniai laikui priglaudavo ne tik tikruosius mokytojus, bet ir tokius kaip aš;

– galimybę nekvaršinti galvos dėl turinčios gerą aurą ugdymo įstaigos parinkimo saviems vaikams, kurie sėkmingai baigė būtent šią mokyklą.

Nuoširdus AČIŲ Simono Daukanto vardu pavadintai MOKYKLAI!

Skelbta www.bakonis.lt

➤ AKTUALU

Profesinės sąjungos: pinigai švietimui – tik švietimui

Kreipėsi į parlamentarus

Dar praėjusią savaitę Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS) ir Lietuvos švietimo įstaigų profesinė sąjunga (LŠIPS) atkreipė parlamentarų dėmesį į Seimo Biudžeto ir finansų komiteto siūlymą, kad ateinančių metų biudžeto įstatymo 4 str. 1 dalyje būtų išdėstyta formuluotė, jog „įvykdžius bendruosius ugdymo planus ir visiškai patenkinus mokymo reikmes, nepanaudota speciali tikslinė dotacija mokinio krepšeliui finansuoti gali būti perskirstyta kitoms švietimo reikmėms finansuoti, pirmiausia išskolinimams už suteiktas paslaugas, atliktus darbus ir įsigytas prekes padengti“.

LŠPS ir LŠIPS taip pat pareiškė, kad, Seimo nariams pritarus 4 str. 1 dalies siūlomai redakcijai, mokinio krepšelio pinigai bus naudojami ne pagal paskirtį. „Tokio sprendimo pasekmės – dar labiau blogėjanti mokinių ugdymo kokybė dėl nepakankamo ugdymo proceso finansavimo bei toliau mažėjantys mokytojų atlyginimai. Profesinės sąjungos negali pritarti tokiai 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto 4 str. 1 dalies redakcijai.

Seimo narių nenoras atsižvelgti į švietimo darbuotojų atstovų pastabas bei nuogastavimus gali iššaukti socialinį sprogią, pakenkti Lietuvos, ši pusmetį pirminkaujančios Europos Sąjungos Tarybai, įvaizdžiu ir sukelti rimtą konfliktą su socialiniais partneriais“, – teigia minėtų organizacijų pirmininkai A.Jurgelevičius ir E.Jesinas.

Ugdymo poreikiai netenkinami

Trečiadienį (11 27) LŠPS ir LŠIPS žengė dar vieną žingsnį – pareikalavo, kad, planuojant 2014 metų valstybės ir savivaldybių biudžetus, neliktų nė mažiausios galimybės tikslinę dotaciją (mokinio krepšelių), kuri yra skirta mokymo ir ugdymo reikmėms, naudoti ne pagal paskirtį. „Pastaraisiais metais nuolat mažėjant valstybės biudžeto daliai, skirtai švietimui, planuoti dar didesnę šių lėšų mažinimą ugdymui ir mokymui yra neatsakinga“, – teigia švietimo darbuotojų atstovai. Pasak jų, absoliučioje daugumoje savivaldybių švietimo įstaigų ugdymo poreikiai nėra pilnai tenkinami dėl netobulos mokinio krepšelio apskaičiavimo metodikos, net ir skiriant visą tikslinės dotacijos (mokinio krepšelio) sumą. Siūlomoje 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansi-

nių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto 4 str. 1 dalies redakcijoje minimas visiškas bendrųjų ugdymo planų įgyvendinimas ir visiškas mokymo reikmių patenkinimas, LŠPS ir LŠIPS nuomone, daugeliu atvejų slepia iki minimumo sumažintas ugdymo valandas moksleiviams, minimalių tarifinio atlyginimo koeficientų nustatymą pedagogams bei lėšų neskirimą kitoms būtinoms ugdymo reikmėms.

Atsižvelgdamos į tai, LŠPS ir LŠIPS reikalauja išbraukti 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto 4 str. 1 dalį dėl MK lėšų panaudojimo kitoms švietimo reikmėms. Tai padarius, profesinių sąjungų manymu, visos tikslinės dotacijos (mokinio krepšelio) lėšos privalės būti naudojamos pagal paskirtį – išimtinai mokymo ir ugdymo reikmėms.

Reikalauja susitikimo su Vyriausybės nariais

LŠPS ir LŠIPS ragina Vyriausybę atkreipti dėmesį ir į nuolat mažėjančią pedagogų darbo užmokestį. Anot profesinių sąjungų, pagrindinės šio mažėjimo priežastys – bazinės mėnesinės algos sumažinimas, tarnybinio atlyginimo koeficientų žirklių įvedimas bei per didelis mokinių skaičius klasėse, nesikeičiantis nuo sovietinių laikų, o tai esą neatitinka pakitusių reikalavimų ugdymui ir blogėjančios šalies demografinės padėties.

„Matydami šiandieninės valdžios uolias pastangas atkurti per ekonominį sunkmetį sumažintus atlyginimus aukšties valstybės pareigūnams, pasigendame bent minimalių veiksmų atkuriant atlyginimus pedagogams. Suprasdami, kad būtina laikytis fiskalinės drausmės ir nepamatuotai nedidinti viešojo sektoriaus išlaidų, vis dėlto reikalaujame, kad jau 2014 metais būtų atstatytas ekonominio sunkmečio metu sumažintos bazinės mėnesinės algos dydis – 128 Lt. To nepadarius, šiandieninė valdžia dar kartą pademonstruos, kad švietimas jiems nėra prioritetas, o aukštos kvalifikacijos darbuotojų darbas yra visiškai nevertinamas.

Siekiant aptarti aukščiau išvardintus švietimo darbuotojų interesams atstovaujančių profesinių sąjungų reikalavimus, siūlome iki š. m. gruodžio 3 d. susitikti su Lietuvos švietimo profesinės sąjungos ir Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos atstovais“, – į Vyriausybę kreipiasi LŠPS ir LŠIPS pirmininkai A.Jurgelevičius ir E.Jesinas.

„Dialogo“ inf.

Mieli DIALOGO skaitytojai,

prašome siųsti redakcijai (info@dialogas.com) nuotraukas, kuriose Jūs arba Jūsų kolegos būtų nufotografuoti skaitantys DIALOGĄ.

Nuotraukas skelbsime internete nenuobodžiam mūsų bendravimui 1992–2013 metais atminti.

Redakcija

Kaip išgelbėti mokytoją

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

► Atkelta iš 1 p.

„Jau keletą metų vykdomo mūsų projekto tikslas – sukurti tokias studijų bei mokytojų darbo sąlygas ir pakeisti visuomenės nuomonę taip, kad į aukštąsias pedagogines mokyklas patektų tik talentingi studentai“, – sako F.Claro.

Darbo krūvis – 20 val.

„Pakeisti mokytojų darbo sąlygas – štai ką padaryti pirmiausia reikia norint pagerinti mokytojo profesijos prestižą“, – teigia F.Claro. Pasak jo, Čilės mokytojai per daug dirba. Vidutinis jų darbo krūvis – 33 pedagoginio darbo val. per savaitę. Šis krūvis, F.Claro manymu, turi būti pusantro karto mažesnis. Savo nuomonę jis grindžia tarptautinės konsultacinės bendrovės „McKinsey&Company“ tyrimo rezultatais, gautais valstybėse, kurių švietimo sistemos laikomos geriausiomis pasaulyje, – Suomijoje, Honkonge, Japonijoje, Singapūre, Pietų Korėjoje. Pavyzdžiui, Suomijos mokytojų darbo krūvis negali būti didesnis kaip 20 pedagoginio darbo valandų per savaitę. Dar dvi valandos per savaitę jiems skiriamos kvalifikacijos tobulinimui.

Antroji menko Čilės mokytojų statuso priežastis – maži atlyginimai. Pradedantis pedagogas gauna bemaž keturis kartus mažesnę už vidutinį šalyje atlyginimą. Patyrę mokytojai gauna didesnius atlyginimus, bet ir jie yra per pusę mažesni už tokį pat darbo stažą turinčių kitų valstybės sektoriaus darbuotojų.

„Dabar mes „stumiamė“ įstatymą, kuris ribotų mokytojų darbo krūvį ir didintų jų atlyginimus, atsižvelgiant į pedagogų profesionalumą ir darbo rezultatus“, – teigia F.Claro. Pasak jo, mokytojų profesionalumo ir pasiekimų vertinimui bus naudojami testai, todėl procesas bus visiškai objektyvus.

Vienintelės nemokamos

Po Čilėje įvykusios aukštojo mokslo reformos visos studijos tapo mokamos.

Tačiau prieš trejetą metų pedagoginių universitetų studentams buvo padaryta išimtis – studijuoti jie gali nemokamai. Kitaip tariant, mokytojas yra vienintelė specialybė, kurios įgijimą finansuoja valstybė. Maža to, apie 20 proc. geriausių studentų gauna ir stipendijas. Tiesa, įstatymas numato, kad pedagoginių universitetų absolventai dvejus metus privalo dirbti privilegijų neturinčiose valstybinėse bendrojo ugdymo mokyklose. Mat rasti mokytojų, norinčių dirbti skurdžiuose miestų rajonuose veikiančiose ugdymo įstaigose, kuriose mokosi daug paauglių iš socialiai rizikingų šeimų, yra nelengva.

„Žinoma, ką tik studijas baigusio pedagogo niekas vieno prieš klasę nepalieka, – bent metus jis dirba kartu su patyrusiu mokytoju, pradedantį mokytoją globoja ir psichologas“, – pasakoja F.Claro. Anot jo, šalyje veikia ir sistema, kuri leidžia tapti mokytoju, pavyzdžiui, inžinieriui, metus išdirbusiam klasėje šalia patyrusio pedagogo.

Statuso prieauglis – 10 proc.

Mokytojo profesijos statusą „auginančios“ programos veiksmingumui tirti čiliečiai pasamdė geriausią konsultacinę bendrovę. 2–3 kartus per metus atliekamų visuomenės apklausų duomenys rodo, kad žmonių palankumas mokytojo darbui išaugo 10 proc. F.Claro pripažįsta, jog tai nedidelis pokytis. „Tačiau bendrame valstybėje vyraujančio negatyvo fone (įvairios prieš reformas nukreiptos akcijos, įskaitant studentų protestus prieš mokamas studijas) toks pasikeitimas yra labai pozityvus“, – tikina programos iniciatorius. Jis taip pat pažymi, jog išgaliojus įstatymui, įteisinusiam nemokamas pedagogines studijas, konkursai į pedagoginius universitetus išaugo 50 proc.

„Mums labai padeda žiniasklaida, – pripažįsta F.Claro. – Be jos valdžia ir uni-

versitetai tokių rezultatų būtų nepasiekę.“ Akademikas pasakoja, kad šalies spaudoje, radijuje ir televizijoje organizuota plati mokytojo darbą visuomenei pristatanti kampanija. „Mokytojai bei pedagoginės studijas pasirinkę jų mokiniai yra dažni populiarių TV laidų dalyviai, o ryškia mūsų programos reklamą galima pamatyti visur – spaudoje, gatvėje, miesto transporte“, – pasakoja F.Claro.

Tačiau pakeisti sąlygas, kuriomis dirba mokytojai, anot F.Claro, yra sunkiausia. „Mes negalime vienu sprendimu sumažinti mokytojų darbo krūvį iki 20 valandų – tiek naujų mokytojų mes dar nespėjome paruošti“, – pripažįsta programos iniciatorius. Pasak jo, būtų labai gerai, kad kas 5–6 metus mokytojai gautų ilgalaikes atostogas, per kurias nedirbtų klasėje ir išvažiuotų į kitas šalis pasimokyti. „Tačiau tokios mokytojo profesijos prestižą didinančios priemonės dar tik planuose“, – pasakoja F.Claro.

Lietuvos atstovų nebuvo

Į penktąjį Pasaulio švietimo inovacijų forumą Kuveite šiemet suvažiavo 100-o šalių atstovai. Juos sveikino į forumą atvykusi už švietimą, kultūrą, daugiakalbystę ir jaunimo reikalus atsakinga Europos komisarė Androulla Vassiliou. Europos Sąjungai pirmininkaujančios Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos atstovų forume nebuvo.

Tačiau tai nereiškia, kad jokių bėdų dėl mokytojo profesijos statuso Lietuva neturi. Atvirkščiai – apie tai, kad jis yra katastrofiškai smukęs, pastaraisiais metais kalbėta, ko gero, daugiau nei per visą Lietuvos istoriją. Kad mokytojo profesijos prestižą būtų galima gerinti, yra pasisakiusios bene visos vietų Seime turinčios partijos. Ir nors 2008-ųjų streikai privertė valdžią padidinti mokytojų atlyginimus, ženkla, kad politikams tebrūpi šios profesijos statusas, neišnyko.

„Atkursime mokytojo profesijos prestižą, stiprinsime mokytojų statusą visuome-

nėje, <...>, užtikrinsime, kad vidutinis mokytojo darbo užmokestis būtų aukštesnis už šalies darbo užmokesčio vidurkį“, – skelbiama dabartinės Vyriausybės programoje.

„Strategijos sėkmė priklausys nuo švietimo sistemos pajėgumo pritraukti dirbti gabiausias žmones, galinčius perteikti savo patirtį kitiems“, – tikina ankstesnės Vyriausybės suformuluota ir dabartinės patvirtinta Valstybinės švietimo 2012–2022 m. strategijos nuostata.

Tačiau gerų norų ir sklandžiai sudėliotų pažadų padėčiai pakeisti nepakanka – Lietuvos mokytojų darbo sąlygos yra panašesnės į Čilės nei į Suomijos kolegų. Pavyzdžiui, darbo krūviai.

Vieną rašom, du minty

Lietuvos teisės aktai teigia, kad mokytojams tarifinis atlygis nustatomas už 18 pedagoginio darbo valandų per savaitę. Maža to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) yra išaiškinęs, jog standartinis (įprastas) vienam mokytojo etatui nustatytinų pedagoginio darbo (kontaktnio ir papildomo laiko) valandų per savaitę skaičius yra 18 savaitinių tokio darbo valandų. Šis darbo krūvis, anot LAT, ir sudaro mokytojo etatą.

Tačiau realiai daugelis Lietuvos mokytojų dirba kaip čiliečiai – tempia 1,5–2 etatų darbo krūvį. Todėl ir Lietuvos statistikos departamento ataskaitos rodo sąlyginai nemažus mokytojų atlyginimus, o mokytojo etato sąvokos švietimo valdininkai nepripažįsta.

Mat suskaičiavus, kokius atlyginimus gauna vienu etatu dirbantys ir 18 pedagoginio darbo valandų krūvį turintys Lietuvos mokytojai, išaiškėja kitokia padėtis. Pradedančio mokytojo atlyginimas – apie 1300, patyrusio – apie 1700 Lt. Vieno ir kitu atveju skaičiai gerokai mažesni už 2200 Lt – vidutinį mėnesinį darbo užmokestį Lietuvoje 2013 m.

Vėl dugne

Dar prastesnę Lietuvos mokytojų padėtį rodo jos palyginimas su kitų valstybių mokytojų darbo sąlygomis. Štai Europos švietimo informacijos tinklas „Eurydice“ nesenai atliko Europos Komisijos užsakymą ištirti Europos šalių mokytojų ir mokyklų vadovų darbo sąlygas. Jau minėtos Europos komisarės A.Vassiliou pasirašytoje tyrimo ataskaitoje „Pagrindiniai duomenys apie mokytojus ir mokyklų vadovus“ (angl. *Key Data on Teachers and School Leaders*) aiškiai matyti, kad pradedančio mokytojo atlyginimo ir vienam šalies gyventojui tenkančios bendrojo vidaus produkto dalies (BVP *per capita*) santykis Lietuvoje yra mažiausias Europoje. Gerokai mažesnius už BVP *per capita* atlyginimus gauna ir didelį darbo stažą turintys mokytojai. Visa tai – labai aiškūs ženklai, kad mokytojo profesijos statusas Lietuvoje yra menkas.

Jei labai norime, bet nežinome, kaip jį pagerinti, kelias yra vienas – mokyti. Juk mokyti – ir negėda, ir niekada nevēlu.

// Sveikas protas lyg ir sako, kad negalima grįsti atnaujintų programų įžvalgomis, kurios net akademinėje erdvėje dar nėra išaugusios iš prielaidų būsenos.

Zitos Šliogerienės nuotr.

Chuntos ar tautos pasakojimas?

Pagrindinio ugdymo lietuvių kalbos bendrosios programos atnaujinimų analizę tęsiant

▷ Atkelta iš 1 p.

Anot D.Kuolio, lietuvių kalbos mokytojo pareiga tas *junges* parodyti mokiniams, taip padedant jaunajai kartai išsakyti savo tradicijoje, galinčioje „atsakyti į šių dienų žmogaus prasmės ilgesį, prasmės alkį“.

Vizija atrodo graži ir įkvėpanti, tačiau jai trūksta labai svarbaus dalyko – ne tik psichologinio, pedagoginio, bet ir literatūrologinio pagrįstumo.

Dar vienas tautinio epo paieškų psichozės priepuolis?

Kas verčia kalbėti apie tokio pagrįstumo stoką? Išskyrus straipsnyje minimus Brigitos Speičytės tyrinėjimus, kol kas nėra rimtesnių studijų, argumentuotai pagrindžiančių poetizuotas D.Kuolio vizijas apie vientisą tautos naratyvą. Koku būdu „mokyklinė lituanistika šandien galėtų jungti tai, kas nesujungta“, kai patys literatūrologai tų *jungčių* nėra identifikavę? Sveikas protas lyg ir sako, kad negalima grįsti atnaujintų programų įžvalgomis, kurios net akademinėje erdvėje dar nėra išaugusios iš prielaidų būsenos. Nepagrįstas atrodo ir D.Kuolio teiginys, kad tautinis naratyvas pasidavė postmodernios decenteracijos įtakai, buvo pamirštas ir neva literatūros buvo mokoma bet kaip.

Tokie reformoms pateisinti skirti gražbyliavimai tik rodo, kokia tolima pedagoginė tikrovė programoms kurpiančioms teoretikams. Nuo pat nepriklausomybės atgavimo literatūros programos buvo kuriamos pagal tautinės literatūros chronologinę liniją, aiškiai akcentuojant tautinės literatūros išskirtinumą ir kultūrinės tradicijos tęstinumą. Nesinori šiame straipsnyje leisti į plačius mokslinius disputus, bet vis tik neįmanoma nepastebėti, kad susikurta tautinio naratyvo diegimo strategija atrodo kaip XIX a. tautinio atgimimo idėjomis grįsto nacionalinio rezervato steigimas: gana įtartina atrodo noras šiuolaikinio piliečio sąmoningumą grįsti poetinėmis vizijomis bei istorinio nesaugumo atmosferoje susikurtomis kalbos ir lietuvių charakterio išskirtinumo idėjomis. Pasirėmus literatūrologo Gintaro Lazdyno tyrinėjimais (G.Lazdynas „Herojinis epas: didžioji lietuvių tautos liga“, „Metai“, 2013 m. liepa), galima kalbėti apie dar vieną lietuvių tautinio epo paieškų psichozės priepuolį. Gaila, kad šįkart ši psichozė nukreipiama tiesiai į jaunosios kartos protus.

// Neįmanoma nepastebėti, kad susikurta tautinio naratyvo diegimo strategija atrodo kaip XIX a. tautinio atgimimo idėjomis grįsto nacionalinio rezervato steigimas.

Kas tai, jei ne chunta?

Nesolidžiai atrodo ir nuolatiniai gražbyliavimai, esą pats mokytojas turi mokėti naujai perskaityti klasiką, surasti būdus, kaip priartinti ją prie šiuolaikinio mokinio.

Jei nenuilstamai leidžiamuose „naujuose“ vadovėliuose kada nors vietoj šlovinančio patoso prisodrintų deklaracijų apie kiekvieno iš privalomų autorių neeilinį išskirtinumą pagaliau atsirastų pavyzdžių, kaip šiuolaikine kalba galima paaiškinti klasikos aktualumą, tuomet ir mokytojui tradiciją priartinti prie mokinio bus daug paprasčiau. Kol programų rengėjai ir vadovėlių kūrėjai (o nemaža jų dalis yra akademiškai) skęsta pseudomoksliniame idealizavime ir svaiginasi neaiškiomis kolektyvinėmis fantazijomis, tol apie jokių naujų klasikos perskaitymo būdus kalbėti negalima.

Skaitydamas programos projektą ir jį grindžiančias mokslininkų deklaracijas, kad atrasti „jungtis tarp tekstų, idėjų, asmenybių, kartų, tarp įvairiakalbių Lietuvos kultūrų“ yra „lituanistų kūrybos vertas uždavinys“, prisimeni Česlovo Milošo teiginį, kad lietuvių kultūra yra ne tiek istorinis, kiek filologinis reiškinyss¹. Atrodo, ši mintis yra tapusi mokyklinės programos rengėjų credo. Logika sako, jog kuriant ugdymo programas būtina atsižvelgti į sociologinius ir psichologinius argumentus, galinčius patvirtinti, ar keliama tikslai ir uždaviniai gali būti realizuoti pedagoginėje praktikoje. Nei pačiame programos projekte, nei programų rengėjų komentaruose tokių argumentų nėra: kalbama taip, tarsi ką tik būtų atrastos trūksta- mos jungtys lietuvių dvasios evoliucijos grandinėje ir dabar žūt būt reikia tas jungtis perduoti jaunajai kartai.

Taigi atrodo, kol kas racionalumu grįstas strateginis mąstymas pralaimi. Klausimas – kam? Nepamatuotam filologiniam idealizmui ar galios interesams ir pretenzijoms į ES lobius? Toks klausimas tegul lieka atviras. Bet puikiai žinodami, kad galios ir turto interesų slapstymas po gražiais idealais yra bene seniausia visuomenės kvailinimo strategija, lituanistinių ugdymo programų reformų kontekste pagrįstai galime vartoti ir paties D.Kuolio labai mėgstamą *chuntos* sąvoką. O kaip kitaip galima vadinti grupelę valstybinės institucijos globojamų filologų, kurie sau išsigrynina tautinį pasakojimą ir naudodamiesi suteikta sprendžiamąja galia tą pasakojimą paverčia ne tik universaliu pilietinės tapatybės modeliu, bet dargi iš jo išveda ir bendrojo ugdymo strategiją?

Kaip tai dera su demokratinio mąstymo principais?

Akivaizdu, kad tautinio pasakojimo idėjos įtaiga drumsčia ne tik gana ribotai suvokiama literatūros iš-

torija, bet ir tos idėjos nederinė su demokratinio mąstymo principais. Norisi dar ir dar kartą programos rengėjų klausti: apie kokį laisvą ir savarankiškai mąstantį pilietį galima kalbėti, kai mąstymas apribojamas viena linija, vienu tautos pasakojimu?

Literatūros pamokos, galinčios padėti ugdyti mąstymo įvairovę – gyvybiškai būtiną demokratijai egzistuoti – prišamos prie vienos tiesos aukštini- mo. Programos sieki- mybė – pilietiškai ir politiškai aktyvus vi- suomenės narys. Ta- čiau kažkodėl nesusi- mąstoma, kad demok- ratiškoje visuomenėje pilietinis-politinis ak- tyvumas grindžiamas ne besąlygišku paklu- simu, o gebėjimu susi- kurti ir ginti savo pilie- tines-politines pažiū- ras, gebėjimu kritiškai

artikuliuoti save ir savo kultūrą.

D.Kuolio akcentuojamas asmens išsiskynijimas gilesniuose kultūros sluoksniuose nei vartojimas ir buitis, be abejo, yra būtinas, bet poetinėmis impresijomis, emocijomis, aklu pasitikėjimu tradicija (o gal *chuntos* interesais?) grįstas santykis su praeitimi tikrai negali tapti rimta atsvara kultūros ir mąstymo lėkštėjimo procesams. Juk tam reikia savikritiško požiūrio į save ir savo kultūrą, o būtent to- kio požiūrio ir trūksta didžiųjų pasakojimų adeptams: jie siūlo ne kurtis asmeninius naratyvus, bet su besąlygišku paklusnumu vartoti jų paruoštą produktą.

Namų darbai neatlikti

Nepaisant programos rengėjų bandymų straipsniais ir pristatymo kalbomis įtaigiai pagrįsti atnaujinimų prasmingumą, kol kas naujai rengiamos lituanistinio ugdymo programos neatitinka nei literatūrologinių tyrinėjimų situacijos, nei psichologinių kriterijų, nei demokratinio mąstymo principų, nei pedagoginės tikrovės. Akivaizdu, kad diktatoriški bandymai užbaigti lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo pilietizacijos procesą atnaujinant ir taip neseniai atnaujintą pagrindinio ugdymo programą yra pernelyg skubotas.

Namų darbai neatlikti ne tik teorinio koncepcijos pagrindimo, bet ir svarbiausiame lygmenyje: pirmiausia reformatoriams reikėtų nuodugniai išstudijuoti vidurinio ugdymo programų reformos pasekmes ir paneigti vyraujančias nuostatas, kad kilnumo ir pilietinio sąmoningumo idealai, susidūrę su schematiška egzaminų realybe, virto šabloniškumo ir dirbtinio pritempinėjimo juvelyrika. Kai būsim tikri, kad pasiteisino pirmoji reforma, tuomet pagrįstai atrodytų ir antrosios būtinybė.

O dabar mokytojui teks vargti, ieškant būdų, kaip kuo mažiau sužaloti jauną protą vienmatės programos brukalu.

Mindaugas GRIGAITIS,

Kauno Senamiesčio progimnazijos lietuvių kalbos mokytojas

// O kaip kitaip – jei ne chunta – galima vadinti grupelę valstybinės institucijos globojamų filologų, kurie sau išsigrynina tautinį pasakojimą ir naudodamiesi suteikta sprendžiamąja galia tą pasakojimą paverčia ne tik universaliu pilietinės tapatybės modeliu, bet dargi iš jo išveda ir bendrojo ugdymo strategiją?

¹ Prieiga internetu <http://www.alchemija.tv/index.php/raritetai/czesawo-mioszo-interviu-lnk-lankoms/>

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kaip legalizuoti Kalėdų senelį?

Esu pedagogas, prieš didžiąsias metų šventes bandantis užsiimti Kalėdų senelio veikla. Tai daryti norėčiau ne tik profesionaliai, bet ir legaliai. Kaip legalizuoti tokį užsiėmimą?

Užsiimti Kalėdų senelio veikla galima dviem būdais: įsigijus verslo liudijimą arba įregistravus individualią veiklą. Kadangi ši veikla yra sezoninė ir trunka labai trumpai, tai Kalėdų seneliams paprasčiau įsigyti verslo liudijimą, sumokant nustatyto dydžio fiksuotą pajamų mokestį.

Specialaus verslo liudijimo Kalėdų senelio veiklai nėra. Paprastai įsigyjamą verslo liudijimą „Muzikanto paslaugos“ arba „Diskotekos vedėjo veikla“.

Jeigu „tapti“ Kalėdų seneliu asmuo nusprendžia išsiimdamas verslo liudijimą, tai nustatyto dydžio gyventojų pajamų mokestį, kurį nustato savivaldybių tarybos, turi sumokėti iš anksto, t. y. įsigydamas verslo liudijimą. Mokestiniam laikotarpiui pasibaigus toks asmuo turi apskaičiuoti apmokestinamąsias pajamas (atėmus patirtas išlaidas), deklaruoti per mokestinį laikotarpį išskačiuotą pajamų mokesčio sumą ir į biudžetą sumokėti (arba susigrąžinti) pajamų mokesčio sumą iki kitų metų gegužės 1 d.

Jei Kalėdų senelis teikia vienkartinę paslaugą įmonei ir nepageidauja registruoti individualios veiklos, įmonė su tokiu asmeniu privalo sudaryti atlikėjo veiklos sutartį. Išmokamos sumos už atlikėjo veiklą apmokestinamos taikant 15 proc. pajamų mokesčio tarifą prie „šaltinio“, t. y. įmonė privalo išskačiuoti pajamų mokestį. Nuo atlikėjo pajamų skaičiuojamos privalomojo sveikatos draudimo ir valstybinio socialinio draudimo įmokos, kurias įmonė turi pervesti „Sodrai“.

Kada taikyti „vieno auginančio vaiką“ darbuotojo statusą?

Dirbu mokyklos bibliotekos vedėja. Esu išsituokusi, teismo sprendimu vaikas gyvena su manimi. Ar taikytinas man „vieno auginančio vaiką“ darbuotojo statusas? Ar priklauso man ilgesnės atostogos?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 166 str. 2 d. 2 p., kasmetinės minimaliosios trisdešimt penkių kalendorinių dienų atostogos suteikiamos darbuotojams, vieniems auginantiems vaiką iki keturiolikos metų arba neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) yra išaiškinęs, kad DK 166 str. 2 d. 2 p. įtvirtinta teisės norma apima darbuotojus, kurie *faktiškai* vieni augina vaiką (pvz.: yra našlys (našlė), vieniša motina, kitas vaiko tėvas atlieka laisvės atėmimo bausmę ar jam neterminuotai arba terminuotai apribota tėvų valdžia, yra išsituokęs ar gyvena skyrium ir teismo sprendimu vaiko gyvenamoji vieta yra nustatyta su juo, kt.). Šis sąrašas nėra baigtinis, nes praktikoje gali būti ir kitų situacijų, kai darbuotojas bus laikomas *faktiškai* vienas auginantis vaiką. DK 166 str. 2 d. 2 p. taikomas ir įstatyminių globėjų atžvilgiu. Be to, apatariamoji įstatyme numatyta garantija nepriklauso nuo to, ar darbuotojas vienas išlaiko auginamą vaiką, ar kitas vaiko tėvas taip pat vykdo pareigą materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus.

Todėl darytina išvada, kad „vieno auginančio vaiką“ darbuotojo statusas ir kasmetinės minimaliosios 35 kalendorinių dienų atostogos Jums turėtų būti taikomos.

Ar teisėta darbo sutartis?

Į mokytojo pareigas esu priimtas su 3 mėnesių išbandymo terminu. Kitos išbandymo aplinkybės darbo sutartyje neapibūdintos. Ar tokia darbo sutartis yra teisėta?

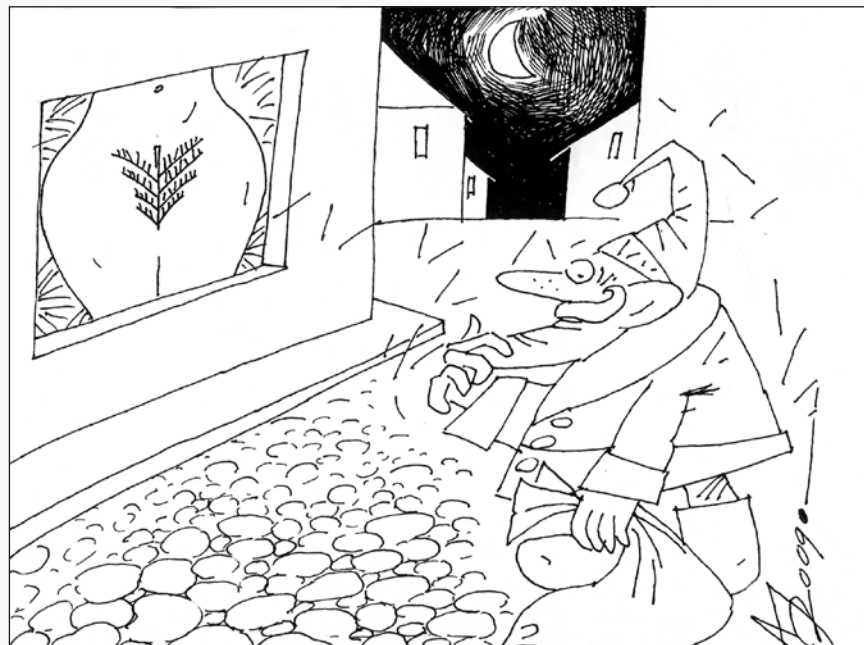
Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 105 str. 1 dalimi, sudarant darbo sutartį, šalių susitarimu gali būti sulygstamas išbandymas. Jis gali būti nustatomas norint patikrinti, ar darbuotojas tinka sulygtam darbui, taip pat stojančiojo dirbti pageidavimu – ar darbas tinka darbuotojui. Išbandymo sąlyga turi būti nustatoma darbo sutartyje.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija civilinės bylos Nr. 3K-3-318/2008 (2008 06 19) nutartyje išaiškino, kad darbo sutarties šalių susitarimo dėl išbandymo turinį sudaro ne vien išbandymo terminas, bet ir tai, kokių tikslų (kurios iš darbo sutarties šalių iniciatyva) išbandymas nustatytas. Dėl to, šalims susitarus dėl išbandymo, rašytinėje darbo sutartyje nurodytiną ne tik nustatytas išbandymo terminas, bet ir kitas esminis tokio susitarimo elementas – išbandymo tikslas (išbandymo nustatymo iniciatorius).

Pasak LAT, ydinga ir neatitinkanti DK 105 str. 1 dalyje nustatyto teisinio reglamentavimo yra praktika, kai rašytinėje darbo sutartyje nenurodoma, kieno iniciatyva nustatomas išbandymas. „Jeigu darbo sutartyje nustatytas tik išbandymo terminas, tai vien ši aplinkybė išbandymo sąlygos nedaro negaliojančios ir ne-reiškia, kad dėl išbandymo sąlygos iš viso nesusitarta. Tačiau, neįrašęs darbo sutartyje išbandymo tikslo, darbdavys neatlieka DK 99 str. 3 dalyje jam nustatytos pareigos tinkamai įforminti darbo sutartį, nes nenurodo visų esminių išbandymo susitarimo elementų. Dėl to darbdavys turi prisiimti dėl tokios pareigos neįvykdymo atsirandančią riziką“, – sakoma LAT nutartyje.

Parengė Vytautas STRAZDAS

NE SPAUDAI

Antano Jankausko pieš.

Dora

Opozicija – kaip pagyvenęs vyras, kuris ir norėdamas jau nenukryptų iš doros kelio. Tik opozicija turi viltį atsигriebti kitą kadenciją.

Herakliai

Eilinis vartotojas – kaip Heraklis. Kiekvieną, net menkiausią, naštą verslas perkelia ant jo pečių. O vartotojas – kaip Eduardo Mieželaičio žmogus – „Dviem kojom tvirtai atsirėmęs į žemę / ir dviem rankom tvirtai įsirėmęs į saulę...“.

Tik ar nedriokstelės vieną kartą jis ant gimtosios žemelės?

Astronomai

Vos ne visi domisi žvaigždėmis, tegu tik balanos ryškumo, – jų atsiradimu, suartėjimais ar nutolimu. Išstis vakarus spoksoma į žvaigždėtus ekranus.

Viltis

Loterijos bilietą perku pačią pirmąją dieną.

Taip viltį tapti milijonieriumi pratėsiu iki savaitės.

Magiški skaičiai

Tas ar kitas pirštų skaičius žmones neretai paveikia kone magiškai: vienas pirštas gali sukelti muštynes, du – skelbia pergalę, trys parodo, kiek galima tikėtis.

Paprasčiausia būtų ištiesti kitam visus penkis pirštus.

Apdairumas

Vyras, kalbinamas žmonos, tyli.

Mokiny, pašauktas atsakinėti, taip pat tyli.

Abu žino – viskas, ką jie pasakys, gali būti panaudota prieš juos.

Šviesa

Patyrusieji klinikinę mirtį su džiaugsmu prisimena šviesą tunelio gale.

O gal tai pragaro reklaminės ugnys?

Apačios

Apatinėse bibliotekos lentynose esančias knygas rečiau kas paima, pavarto: dar lenkis ar pritūpk...

Taip ir su apatine pareigų „lentyna“ – rečiau kas pasisveikina ar pakalbina. Dar kepurę kilnok, burną aušink...

Metų skaičiavimas

Darželio auklėtojai pasakius, kad jos grupę lanko trejų metų vaikai, guvi mergaičiukė patikslino, kad jai – treji su puse.

Balzako romano herojė „turėjo keturiasdešimt aštuonerius metus, bet iš jų tepripažino trisdešimt devynerius“...

Karas

Mielos moterys, jei išgirsite apie mylimojo neištikimybę – netikėkite. Tai tik kaimynių arba bendradarbių informacinis karas.

Kęstutis MILIAUSKAS

Vinys, rėtis ir vandenėlis

Vytenis PAULASKAS

Kam tas edukologinis universitetas ir kam ta pedagoginė spauda?

Kiekvieną kartą, kai sužinau, jog laikraštis, kuris spausdindavo mano pamąstymus, nustojo egzistuoti, mane ima graužti sąžinė – juk gal ir aš įkaliau vinį į karstą. Dažnai pasitaiko atvejų, kad žmogus, perskaitęs kokiam nors leidinyje vos vieną jam nepatikusį straipsnį, užpykęs visai nustoja tą leidinį prenumeruoti ir skaityti.

Jeigu straipsniai nepatiko šalies kultūriniam elitui, leidinys galbūt negavo pakankamai finansavimo iš Spaudos rėmimo fondo. Jeigu nepatiko Švietimo ir mokslo ministerijai – galėjo negauti reklamos iš ministerijos. Jeigu nepatiko mokyklos direktoriui – gal jis uždraudė mokytojams laikraštį skaityti, jo neužprenumeravo.

Vis dėlto šiek tiek nuramino švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio iškelta idėja – kad Lietuvai nereikia edukologijos universiteto. Iš tikrųjų: jeigu nereikalinga bazė – mokytojų rengimo kalvė, tai kam reikalingas ir virš jos esantis antstatas – pedagoginė spauda? Nereikia mokytojų, nereikia ir jiems skirtos spaudos.

Viskas pagal europinę strategiją

Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti keistas toks ministro minties viržas. Juk iki šiol buvo aiškinama, kad visus mokytojus, kurie nebaigė edukologijos mokslų, būtina kuo skubiau atleisti, nes jie neatitinka kvalifikacinių reikalavimų, nemoka mokyti. O dabar paaiškėjo, kad mokymo įstaigas, kurios ruošia pedagogus, iš viso reikia panaikinti, jos esą nereikalingos.

Tačiau jeigu pažvelgtume giliau – tai viskas čia logiška. Pastaruoju metu Lietuvos švietimui vadovavo žmonės, kurių negraužė sąžinė dėl to, kad buvo uždarinėjamos mokyklos. Jie dėl to neįtė jokios savo kaltės. Susidarė įspūdis, kad A.Monkevičius, R.Žakaitienė, G.Steponavičius, R.Motuzas dėl to netgi džiaugėsi, laikė save didvyriais, vykdančiais europietišką, vakarietišką strategiją.

Nereikia mokyklų, nereikia mokytojų, nereikia edukologijos universitetų. Labai modernu gimdyti namuose, nuosavoje jaukioje vonioje (kam tie gimdymo namai – sovietiniai vaikų gamybos kombinatai?). Mokyti taip pat labai pažangu namuose, nes tik nuosavuose namuose gali

išaugti genijai, indigo vaikai. Labai smagu būtų ir numirti namie natūralia mirtimi, o ne ligoninėje apkabinėtam visokiausiais laidais (juk jau seniai ekspertai iš PB ir TVF mūsų politiniam elitui įrodė, kad Lietuvai ligoninių nereikia – pakaktų ir dienos centrų).

Kas gali kritikuoti sistemą?

Atrodytų, keistas fenomenas – mokytojai beveik neskaito pedagoginės spaudos, beveik į ją nerašo (bent jau esminiais, strateginiais klausimais).

Kadaise skaičiau knygą, kurioje buvo aprašomas teismo procesas. Nukentėjusieji apkaltino savo advokatą, esą šis pralaimėjo bylą todėl, kad pasirinko neteisingą gynbos taktiką. Mat advokatas, remdamasis bylos pavyzdžiu, norėjo iškelti visoje šalyje egzistavusias problemas (veiksmas vyko JAV, kuriose tuo metu egzistavo rasinė diskriminacija). Jeigu tas advokatas būtų akcentavęs tik asmenines savo ginamojo problemas, būtų buvęs šansas laimėti. O kova prieš visą sistemą yra beviltiška, nes sistema savo priešus sunaikina. Sužlugdo. Todėl sistemą gali kritikuoti tik laisvas žmogus, nepriklausomas nuo tos sistemos, neturintis, ką prarasti.

Jeigu būčiau mokytojų vietoje, aš irgi tylėčiau kaip pelė po šluota, diskutuočiau nebent virtuvėje, tarp savų. Juk vis tiek visos švietimo reformos, kurias suplanavo aukštesnės jėgos, bus įgyvendintos, nepriklausomai nuo to, protingos jos ar kvailos. Todėl geriausia yra prisitaikyti, daryti tai, kas reikalaujama, arba – dar geriau – vaidinti, kad darai, – ir nesukti sau galvos dėl prasmės ir esmės to, kas vyksta.

Tokia tvarka buvo sovietmečiu, nedaug kas pasikeitė ir dabar. Vis dėlto dabar yra geriau tuo atžvilgiu, kad jeigu neturi tikslo padaryti karjeros arba praturtėti, gali kritikuoti sistemą, kuri, beje, į tokius demokratijos pasireiškimus nereaguoja.

Kai tikslas – pralįsti, o ne išspręsti

Kai mokiausi mokykloje, iš visų dalykų labiausiai nenkenčiau lietuvių kalbos ir literatūros vien dėl to, kad pagal tuometinę mokymo programą kasmet reikėdavo parašyti kelis rašinėlius. Kai dabar perskaitau apie S.Eitminavičiaus kolegoms skleidžiamą gerąją patirtį, pagalvoju – kokia laimė, kad prieš keliasdešimt metų – tada, kai aš mokiausi,

mokytojai dar nebuvo tokie kūrybiški. Man labiausiai patiko matematika – spręsti uždavinius. Ten nereikėjo jokio kūrybiškumo, viskas buvo labai paprasta – išmokai kelio-lika taisyklių ir formulų (visa tai sutilpo į vieną sąsiuvinio lapą) ir gali išspręsti bet koki uždavinį.

Tačiau daugumai mokinių matematika sekasi daug sunkiau negu kiti dalykai. Manau, jog taip yra todėl, kad mokantis kitų dalykų, norint gauti teigiamą pažymį, pakanka turėti tik šiek tiek padrikų žinių. Ką nors žinai – ir, pasitelkdamas kūrybiškumą, tikiesi pralįsti. O štai nežinodamas, kaip spręsti uždavinį, taip lengvai nepralįsi – uždavinio neišspręsi.

Man atrodo, kad daugelis politikų yra labai panašūs į tuos blogus, bet drąsius mokinius, kurie eina į priekį tikėdamiesi – o gal ir pavyks. Politikai mėgsta daug ir gražiai kalbėti. Tokiu atveju būtų galima paimti rėtį ir politiko kalbą persijoti. Deja, tai padarius dažnųsyk vandeniui nubėgus rėtyje liktų tik menkos idėjų nuotrupos.

Pavyzdžiui, iš socialdemokratų rinkimų programos ir atitinkamai Vyriausybės programos galima būtų išskirti tik daugiabučių renovavimą. O visa kita tėra tik vandenėlis, gražūs, bet tušti žodžiai. Iš pirmo žvilgsnio viskas tarsi ir gerai – įvardijamos problemos ir konkretūs tikslai, kuriuos norima pasiekti. Tačiau trūksta tarpinės grandies – kokiomis priemonėmis tie tikslai bus pasiekti. Esmė ta, kad tos priemonės turi būti ne bet kokios, o teisingos – vedančios būtent į tikslą, kurį norima pasiekti, o ne priešinga kryptimi.

Mokiniui, norint gauti gerą pažymį, dažnai pakanka atsakinėjant į testo klausimus tik atspėti atsakymus. Deja, politikoje to neužtenka – būtina žinoti taisykles ir dėsnius, kurie leidžia gauti tą teisingą atsakymą – įgalina išspręsti problemą.

Beje, pasak verslininko I.Larso, testai JAV išpopuliarėjo todėl, kad ten mokinio tėvai gali paduoti mokytoją į teismą, jeigu jis neteisingai įvertino mokinio žinias. Testai leidžia mokytojui apsidrausti, nes ten nėra jokių dviprasmybių – atsakymas arba teisingas, arba ne.

O kaip, pagal kokius kriterijus įvertinti mokinio rašinį? Lietuvoje mokytojai sprendžia šią problemą ir išspręsti niekaip negali. Laimei, kol kas mokytojų po teismus tėvai dar netampo. Bet, matyt, greitai ateis tokie laikai, kai Lietuvos mokiniai iš mokytojo sugebės prisiteisti ir milijoną.

„Kova prieš visą sistemą yra beviltiška, nes sistema savo priešus sunaikina. Sužlugdo. Todėl sistemą gali kritikuoti tik laisvas, nepriklausomas nuo tos sistemos žmogus.“

Priekalo ir kūjo politika

Kaip Jūs apibūdintumėte šalies švietimo, mokslo ir kultūros politiką?

Kaip besiblaškančią, nuolatinę reformų krečiamą, deramos vietos valstybės valdyje nerandančią sritį. Ant judinamų pamatų sukurti efektyviai veikiančių sistemų neįmanoma.

Tai politinio drugio krečiama sistema?

Daugeliui aukštų valdžios vyrų švietimas, mokslas, kultūra tėra proginis munduras, todėl jį, nepaisydama įstatymų, pagal savo sugebėjimus ar įsivaizdavimus gali persiūti kiekviena naujoji valdančioji dauguma. Daug metų dirbau švietimo, mokslo ir kultūros komitete ir priešinuosi tokiam požiūriui, tačiau kol kas daug kur nugali proletariškas įsitikinimas, kad valstybę kuria ne arklo, knygos ir lyros vienvė, sąjunga, o dundancio priekalo ir kūjo politika.

Proletarišką požiūrį lemia anų laikų kalvio Igno mentalitetas?

Lietuva negyvena karo, maro, bado sąlygomis... Lemia įsitikinimas, kad dainuoti, šokti, muzikuoti, vaidinti spektaklius, kurti kino filmus, rengti dainų šventes, tapyti paveikslus, rašyti knygas, mokyti vaikus ir studentus, daryti atradimus ir toliau turi alkani, basi pasišventėliai. Priekalo ir kūjo šalininkai sako, kad švietimo, kultūros, meno ant stalo nepadėsi, kaip kokio garuojančio iš kopūstų sriubos ištraukto kumpio ar puodo bulvių. Todėl inteligentija priskiriama mažiausiai vertingų piliečių kategorijai – 2014 metų biudžeto projekte švietimui, mokslui, kultūrai vėl skiriama vos 4,2 proc. BVP, nors ES vidurkis – 6,2 proc. Valdžia „svarbiausiems šalies objektams“ duoda didelį šaukštą, o kultūrininkams – kas liko nuo Miko.

Bet, ponio Dalia, kūrėjai, švietimo, kultūros, mokslo darbuotojai apdovanojami įvairaus lygio premijomis, jiems suteikiami laureatų vardai, prisegami ordinarai...

Tai panešio, daug sykių persiūto paradinio mundauro sagų pablizginimas – dešimtys tūkstančių uoliausių, mokyčiausių, kūrybiškiausių, profesijos misijai pasiaukojančių mokytojų, bibliotekų, kultūros centrų, universitetų darbuotojų daug metų kenčia tikrų grytelninkų dalią, jų socialinė padėtis, brangstant buičiai, tik blogėja. Aš šiuos žmones vadinu šventaisiais. Jie vis dar vadovaujami Kristaus laikų morale – kai politikos ar valdžios kalvis tau trenkia į kairį skruostą, antram smūgiui būtinai turi atsukti dešinįjį. Kultūros, mokslo, meno terbelninkai turi būti nuolankūs, nes „lydekai paliepus“ galima uždaryti mokyklas, universitetus, bibliotekas, kultūros namus, teatrus – paskelbus, kad šie objektai yra ekonomiškai ir finansiniškai nuostolingi arba jų per daug, arba jie „gamina netinkamos kokybės produkciją“.

Apie mokyklas, un

Atviras pokalbis su Dalia TEIŠERSKYTE, žurnalistė, poete, Lietuvos politinė bei visuomenės veikėja, parlamentare, dvylika metų dirbusia Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros, dabar besidarbuojančia Informacijos visuomenės plėtros komitete.

Intelligentai savo rankose turi galingą ginklą – rinkimų biuletenį, jie gali nerinkti asmenų, kurie tesugeba vykdyti nevykusių politiką.

Nesitikiu, kad taip ir bus. Kantrybės taurė perpildyta, bet prieš rinkimus išdygsta pažadukai, kurie susuka patikliams žmonėms galvas, ir vėl viskas vyksta taip pat...

Tarp inteligentų paplitusi prisidūrimo prie algelės tradicija... Iš „biednystės“?

Tai vėl to paties mąstymo pasekmė. Tūkstančiai inteligentijos beduinių kasdien keliauja iš darbelio į darbelį, iš teatro į televiziją, iš televizijos į radiją, iš rūbinės į rūbinę, iš vienos sargo būdelės į kitą. Vienas garsus baletu statytojas kurį laiką dirbo kapinių duobkasiu. Intelligentai prisiduria prie algos kas kaip sugeba... Įdomu būtų Lietuvoje puikiai veikiančią politikos kalvių sukurtą prisidūrimo prie algelių sistemą kaip pavyzdį plačiai paskleisti ES mastu, taip būtų sutaupyti milijardai eurų prastai valdomoms ES valstybėms paremti. Viena kolegė rimtu veidu pasakė: tai rimta, tikrai verta pagalvoti...

Kuo pasibaigs Jūsų kova su inteligentijos žemintojais?

Vienu kitu „bakstelėjimu“ apkurtusiems ir apžlibusiems... Nemėgstu lėkštai kalbančiųjų ir daug žadančiųjų. Nemėgstu tų, kuriems Dievas davė tik truputį, o jie galvoja, kad visą vežimą... Valstybės prioritetai turi būti du: kultūra ir švietimas. Nes tik kultūringas ir mokytas žmogus yra tikrasis, brandusis, nenuginčijamas valstybės turtas. Tik TOKS žmogus nemokės algų vokeliuose, nepirks kontrabandinių prekių, mokės visus mokesčius, neapgaučios nei šeimos, nei valstybės, vertins save kitų akimis ir tarnaus tautai, o ne savo kišenės ir tuštybės kubatūrai.

Apie mokytojus ir mokyklas

Kodėl Jūs mokyklų, kolegijų, universitetų nevadinate švietimo įstaigomis? Tai kas tuomet Jums ta mokykla?

Mokykla yra mokytojas. Ne pastatas, ne rūmai... Mokytojas! Mokytojas atsirado pirmiau. Po to jis sukūrė mokyklą. Savo mokyklą. Švietimo įstaiga yra kontora. Mokytojas nėra švietimo įstaiga. Galvodami apie savo mokyklą pirmiausia ryškiausiai prisimename mokytojus. Geriausių atminimą nešiojamės kaip šventųjų paveikslus. Nes jis, Mokytojas, nulemia ne tik tavo ateitį, bet neretai ir likimą. Mane traukia šie žmonės kaip magnetas. Dažnai juos aplankau, tačiau ne visada galiu paguosti, nebent kartu padėjuojame... Bet – darau ką moku ir galiu. Kartais net nemokamai skaitau paskaitas Lietuvos mokyklose, kolegijose, rengiu susitikimus su žmonėmis įvairiausiuose Lietuvos kampeliuose, atsakau į klausimus, aiškinu, priimu jų problemas ir skausmą į savo širdį bei kaip užduotį būsimiems darbams.

Ko labiausiai reikia mokyklai ir mokytojams?

Ne reformų, o pripažinimo ir deramo įvertinimo, taip pat ir materialaus. Pripažinimo, kad ir šeimoje, ir mokykloje prasideda valstybės ateities auginimas. Kas atsitinka provincijoje uždarius mokyklą? Išnyksta Mokytojas, gėrį, padorumą, šviesą skleidžiantis žmogus. Išnyksta terpė, kurioje augo ir brendo vaikai, gerai jautėsi ir suaugusieji. Išnyksta pavyzdys, kuriuo jie sekė. Atsiranda plynė ne tik teritorijoje, bet ir pasilikusių žmonių širdyse. Sustoja žmogaus augimas – beregint įsimeta dvasinis pelsis. Nes žmonės, palikti be Mokytojo, neįstengia pakilti virš kasdienybės. Ar Lietuvoje atsirastų žmogus, kuris gebėtų pinigais įvertinti žmogaus auginimo be pertraukų, be atvangos darbą? Dėkui verslo žmonėms, kurie neleido pražūti

sunkmečiu. Tačiau kam jie turi dėkoti, kad tiek daug pasiekė? Vyriausybei dėl suteiktų lengvatų? Bankams? Ne. Tikriausiai – Mokytojui, kuris stovi atokiau ir džiaugiasi savo mokinių sėkme. Nieko nėra svarbiau, kaip išsaugoti kūrybiškai dirbančius mokytojus, nes tik jie metodologijų pagrįstose pamokose geba pasakyti vaikui, kad jo laukia didi tarnystė nacionalinės valstybės idealams. Iš mokyklos parsinešti patriotiškumo skiepai gali būti paveikūs ir šeimoje.

Apie profesorius ir universitetus

Jūs dažniausiai lankotės Vilniaus Mykolo Romerio ir Kauno Vytauto Didžiojo universitetuose.

Tai vakarietiškos vadybos universitetai: čia išlaikyta protinga pusiausvyra tarp modernių, tarptautinius standartus atitinkančių studijų programų, intensyvios, pridėtinę vertę kuriančios mokslinės veiklos – antai Mykolo Romerio universiteto profesorius Gediminas Mečys, vieningas lietuvių mokslininkas, išrinktas JAV tarptautinių tyrėjų asociacijos nariu už didelį indėlį į ekonomikos plėtrą pasaulyje – ir efektyviai veikiančios, kultūrinės-socialinės sistemos. Maloni žinia – Mykolo Romerio universiteto teatrui vadovauti paskirtas žinomas režisierius Julius Dautartas. O VDU neseniai teko dalyvauti istorinėje šventėje – garbės daktaro regalijų teikimo ceremonijoje Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui Ban Ki-moonui. Tai buvo didžiulė mokslo ir dvasingumo šventė.

Žaviuosi šiuose universitetuose įgyvendinama nuostata: galima profliuoti studijas, bet negalima „suprofiluoti“ studento asmenybės. Studentas privalo būti ne tik gerai išmokytas, bet ir visapusiškai išlavintas! Tai labai svarbu. Valdžios tarnystėje, politikoje, visuomenės gyvenime daugėja mokytojų, bet prastai išlavintų žmonių. „Mokytieji“ dedasi moderniais globalistais, niekina nacionalines, tautines vertybes, nesiskaito su savo šalies piliečiais.

Jie ima nurodinėti, su kuo universitetas turi pasirašyti bendradarbiavimo sutartis, o su kuo – neturi... Kuriuos specialistus turi rengti, kurių – negali, nes rengia jie! Jiems nieko nereikia tavo išmokytus ir gerai išlavintus auklėtinius pavadinti „prasta produkcija“. Gal jie negali pakęsti einančiųjų priekyje? Ir rėkia, kad ne ta kryptimi einama, kad jie vieni teisūs, neliečiami ir nepakartojami.

Man savotiškai gaila tokių žmonių – jie yra iškritę iš tautos gyvenimo, iš dvasingumo ir moralės puotos...

Jie kalba, kad Lietuvai pakaktų dviejų universitetų – vieno Vilniuje, kito – Kaune...

Ar sveikai galvojančiam gali šauti į galvą mintis, kad kituose Lietuvos miestuose, rajonų centruose, bažnytkaimiuose yra per daug aukščiausio išsilavinimo, aukščiausios kultūros, aukščiausios prabos inteligentų? Todėl juos ekonomiškai apsimokėtų susemti ir, kaip andai yra sakęs vienas ministras, išstremti Ispanijon pomidorų skinti? Kaip gali gyventi bedvasis žmogus? Gal tokio keisto rango politikai uždarę universitetus atsigręžtų ir į teatrus – nes jie taip pat „ekonomiškai ir finansiškai“ nuostolingi, kaip ir provincijos mokyklos. Juk juose taip pat „gaminama ne visada aukščiausios klasės“ teatrinė produkcija. Žinoma, mūsų fariziejai to nepadarys – žmonės nesileis taip žeminami. Manau, reikia stiprinti idėją, kad žmogus turi mokytis visą gyvenimą, kad aukštojo mokslo diplomas tėra pažymėjimas, kad mokytas ir išsilavinęs esi tiek, kiek tavyje yra universitetinės didybės. Esant katastrofiškai demografinėi situacijai, universitetai ir toliau lavins visuomenę. Būtina atminti, kad ES aukštąjį išsilavinimą turinčių žmonių vidurkis siekia 36,3 proc., o Lietuvoje viso labo – 21,2 proc. Pagal aukš-

iversitetus ir politikos kalvius

tąjį mokslą baigusį žmonių procentą Lietuva yra ketvirta nuo galo. Vis dažniau pastebiu, kad mokyti, bet menkai išlavinti šalies piliečiai pragyvena savo gyvenimą taip ir nesubrendę.

Apie studijų tarptautiškumą

Tai mada ar būtinybė eiti tuo keliu?

Tai reiškia, kad universitetas visu savo veiklos turiniu, socialinės gerovės aprėptimi turi atitikti tarptautinius mokslo, studijų, kultūrinio, socialinio, vadinasi, ir ideologinio ugdymo standartus. Padorus vadas negali kalbėti apie tarptautiškumą sėdėdamas apleistose auditorijose ar siaubą keliančiuose studentų bendrabučiuose. Dažnai viešėdama Vilniaus Mykolo Romerio ir Kau- no Vytauto Didžiojo universitetuose matau kruopščiai

sutvarkytas, negalią turinčių studentų poreikiams pritaikytas auditorijas, naujausiais įrengimais aprūpintas laboratorijas ir bibliotekas, komfortiškai įrengtus studentų namus, kur patogiu, malonu gyventi, ilsėtis, moderniose virtuvėse – gaminti sau valgi. Mano moteriška akis nė karto neužkliuvo už nesutvarkyto kampo. Mokslas, studijos, išplėta kultūrinė ir sportinė veikla, estetiška aplinka, švara ir tvarka veikia žmogų, moko, kaip reikia tvarkytis ir baigus studijas. Mykolo Romerio universiteto rektorius pietauja toje pačioje valgykloje kartu su studentais, bendradarbiais ar svečiais – iš to paties puodo; vargingesni studentai atleidžiami nuo mokslo mokesčio, apgyvendinami Studentų namuose.

Mykolo Romerio universiteto biudžete valstybės lėšos sudaro tik 25 proc., studentų įmokos – 2 proc., o visa kita universitetas užsidirba iš mokslinės veiklos ir tarp-

tautinių, europinių projektų. Tai ne tik statutinė – tai savo darbu pasiekta reali nepriklausomybė. Ne veltui pasaulio universitetų asociacijos ekspertai 2010 metų vasarą Lietuvoje aukščiausio lygio universitetų rektorių konferencijai iš visų aukštųjų mokyklų išsirinko būtent Mykolo Romerio universitetą. Priminsiu, kad konferencijoje dalyvaavo per 400 universitetų vadovų ar atstovų. Tokio masto konferencijos rengiamos tik kas 10–15 metų. Tuo viskas ir pasakytą. Kuo atkakliau, daugiau, švariau, kūrybiškiau dirbi – tuo daugiau sulauki kritikos. Tokia priekalo ir kūjo politikos priedermė. Jos skausmą jaučia ir „kitokie“ politikai... Kuriems kultūra ir švietimas vis dar rūpi labiau už viską... Tik ant šviesos pagrindų gebėsime sukurti švytinčią Ateities valstybę.

Tad nusišypsokime ir ramiai dirbkime toliau.

Kalbėjosi Vldas VAICEKAUSKAS

Informacija apie Mykolo Romerio universitetą

Studentų patogumui:

- viena moderniausių Lietuvos bibliotekų, veikiančių visą parą, kurioje studentams skirti atviri vertingų knygų fondai bei įdiegta savitarnos sistema;
- galimybė itin pigiai papusryčiauti, papietauti ir pavakarieniauti universiteto valgykloje;
- nemokama automobilių stovėjimo aikštelė šalia universiteto;
- naujausia įranga, pritaikyta neįgaliesiems;
- šiuolaikiški Studentų namai.

Parama studentams:

- studentai, turintys specialių poreikių, ir studentai našlaičiai gali nemokamai gyventi Studentų namuose ir jie atleidžiami nuo mokesčio už mokslą;
- kasmet daliai studentų dėl jų sunkesnės socialinės padėties arba kitų aplinkybių sumažinamas mokestis už studijas, už gyvenimą Studentų namuose arba studentai nuo jo visai atleidžiami;
- gyvenamosiomis vietomis aprūpinta apie 90 proc. studentų;
- studentams skiriamos skatinamosios, tikslinės skatinamosios, doktoranto, universiteto Senato, profesoriaus Mykolo Romerio vardinė, mecenatų stipendijos.

Apie universitetą skaičiais:

- universitete studijuoja beveik 18 000 studentų;
- yra antras pagal dydį Lietuvoje;
- didžiausias socialinių ir humanitarinių mokslų universitetas regione;
- pirmasis Europoje atlikęs PUA rengtą tarptautiškumo savianalizę;
- pirmasis šalyje, kuriame įteikti jungtiniai magistrantūros studijų diplomai;
- vienintelis Lietuvoje koordinuojantis *Erasmus Mundus* projektą;
- tinklalapis – www.mruni.eu – lankomiausias tarp visų aukštųjų mokyklų Baltijos šalyse;
- Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai metu MRU vyko trys stambūs tarptautiniai renginiai, tarp kurių – svarbiausia Europos mokslo politikos atečiai konferencija „Socialinių ir humanitarinių mokslų horizontai“;
- MRU veikia 9 moksleivių akademijos, pasikaitas lanko per tūkstantis moksleivių iš visos Lietuvos.

Ką rinktis?

Galima rinktis laipsnį suteikiančias bakalauro, magistrantūros, doktorantūros nuolatinės arba iššties studijas.

Siekiantiesiems įgyti kvalifikaciją ar pasirengti savarankiškai praktinei veiklai skirtos laipsnio nesuteikiančios studijos, kurias baigus suteikiama profesinė kvalifikacija.

Asmenims, baigusiems kolegines studijas ar pasirinkusiems magistrantūros studijų kryptį, kuri nesutampa

Tarptautinės studijos

MRU – pasaulio ir Europos aukštojo mokslo erdvėje pripažintas universitetas, vykdamas studijas pagal visoje Europos aukštojo mokslo erdvėje priimtą studijų sistemą. 2012 m. MRU buvo Europos Komisijos įvertintas ECTS etikete. Tai – aukščiausias tarptautinis veiklos kokybės pripažinimo ženklas, kuris reiškia, kad MRU yra patikima tarptautinio lygio aukštoji mokykla.

Universitetas siūlo studijų programas lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Taip pat yra galimybė laisvai pasirinkti dalykus rinktis iš beveik 200 dalykų anglų, prancūzų, italų ir kitomis kalbomis.

Nuo 2013 m. veikia bendras MRU ir Midlseksio universiteto (MU, Didžioji Britanija) padalinys – MRU ir MU Verslo ir medijų mokykla (angl. *Business and Media School*, BMS). Sėkmingai baigę BMS programas studentai gaus du diplomus – Mykolo Romerio ir Midlseksio universitetų.

Daugiausia dvigubo diplomo bei jungtinių studijų programų šalyje yra parengęs Mykolo Romerio universitetas. Be jau minėtų BMS, šiuo metu MRU vykdomos dar kelios magistrantūros studijų dvigubo diplomo

su baigtų pirmosios pakopos studijų pagrindine ar gretutine kryptimi, siūlomos papildomos studijos.

Neturintiesiems galimybės eiti į paskaitas universitete elektroninių studijų aplinkoje organizuojamos atvirosios nuotolinės studijos.

Papildomos studijos organizuojamos Utenos, Šiaurės Lietuvos, Marijampolės kolegijose, Lietuvos aukštojoje jūreivystės mokykloje bei Klaipėdos universiteto Tėstinių studijų institute.

programos: kartu su Bordo IV Monteske universitetu (Prancūzija) – *Europos Sąjungos teisė ir valdymas*; su Ukrainos nacionalinio banko bankininkystės universitetu – *Finansų rinkos*. Studentai MRU taip pat studijuoja 5-iose jungtinėse magistrantūros studijų programose. Apie dešimt naujų dvigubo diplomo ir jungtinių studijų programų su užsienio universitetais MRU planuojama pradėti 2014–2015 studijų metais. Numatoma, kad Lietuvos jaunimas pagal bendrą dvigubo diplomo studijų programą galės vykti net į Pietų Korėją.

Jungtinės studijų programos parengtos dažniausiai skirtingų šalių ir ne mažiau kaip dviejų aukštųjų mokyklų. Daugumos tokių programų studijų dalis vyksta Lietuvoje, o dalis – užsienyje. Studentams suteikiama galimybė pažinti kitos šalies kultūrą, suprasti socialinius, ekonominius skirtumus, susipažinti su dėstytojais ir studentais iš viso pasaulio.

Beveik pusė tūkstančio universiteto studentų kiekvienais metais dalyvauja tarptautiniuose mainuose (studijuoja ar atlieka praktiką) pagal *Erasmus*, *Nordplus* ar kitas universiteto mainų programas.

Savanoriauti... į Rūdaičių darželį

Išskirtinį dėmesį mes, Kretingos Marijono Daujoto pagrindinės mokyklos Rūdaičių pradinio ugdymo skyriaus pedagogai, skiriame pedagoginiam tėvų švietimui, todėl organizuojame tėvų susitikimus su įvairių sričių specialistais: psichologais, vaikų gydytojais, dvasininkais. Susitikimų metu tėvams skaitomos paskaitos, rengiame ir šventinius autorinius kūrybinius vakarus, šeimų sporto varžybas, vienos dienos tėvų ir vaikų kūrybines stovyklas, tėvų susirinkimus.

Bendravimo su šeima formų taikome daug ir įvairių, tad, norėdami sužinoti, kuriuos iš pedagoginio švietimo būdų tėvai vertina labiausiai, atlikome anketinę apklausą. Apibendrinę gautus tyrimo rezultatus, sužinojome, kad mūsų ikimokyklinio ugdymo įstaigą lankančių vaikų tėvams labiausiai patinka pramoginiai renginiai ir šventės. Renginiai ir bendra veikla, mūsų nuomone, patinka todėl, kad tėvai gali būti ir veikti kartu su vaiku, žiūrėdami vaikų parengtas programas jie ge-

riausiai mato, ko vaikas išmoko, be to, visų pramoginių renginių metu išgyvenama labai daug teigiamų emocijų.

Šiais mokslo metais prie visų išvardytų bendravimo su šeima formų pridėjome dar vieną – tėvų savanorystę. Ją atsargiai išbandėme jau praėjusiais mokslo metais, pavieniui kviesdami tėvelius pasavanoriauti valandai kitai: padirbti su vaikais, juos užimti, pamokyti įvairių dalykų.

Šiais mokslo metais savanorystės idėją įgyvendiname gerokai drąsiau. Noriu pasidžiaugti, kad tėveliai ne tik paruošė ir parodė vaikams spektaklį „Grybų karas“ (pagal Just.Marcinkevičiaus poemėlę), bet dar ir išpūdingas dekoracijas pasigamino; kad mokė vaikus kultūringai švęsti gimtadienį; kad papasakojo apie naminius gyvūnėlius, kad grupėje skaitė vaikams pasakas. Dar kitokią savanorystės formą pasirinko vienos mūsų ugdytinės tėtės – pasikvietė visus į savo darbovietę, kur dirba dizaineriu, ir parodė vaikams, kaip gaminami baldai, supa-

žindino su baldininko profesija.

Na, o praėjusią savaitę vaikai su auklėtoja Jurgita Kripie-ne kalbėjo apie Lietuvoje švenčiamas šventes – valstybines, šeimos, asmenines. Tad į pagalbą pasikvietė mamos savanos. Jos mokė vaikus gražiai paservuoti šventinį stalą, supakuoti dovanėlę, pasigaminti ir išradingai papuošti vieno kąsnio sumuštinukus, gardžią mišrainę.

Pasibaigus renginiams, susėdusios prie arbatos puodelio, aptarėme, kaip sekėsi savanoriauti. Mamytės pritaria ir palaiko savanorystę. Jų nuomone, tai gera idėja, nes suteikia tėvams galimybę stebėti savo vaiko elgesį kitoje aplinkoje, matyti jo veiklą,

■ Rūdaičių darželio ugdytinių tėvai savanoriai noriai talkina pedagogėms. Šįsyk – mokant vaikus pasigaminti ir išradingai papuošti vieno kąsnio sumuštinukus...

susipažinti su jo draugais, patirti bendravimo džiaugsmą, perduoti savo patirtį, prasmingai praleisti laiką, padaryti gerą darbą, suteikti vaikams naujų išpūdžių bei išmokyti juos naujų dalykų.

Rima NARKIENĖ,

Kretingos Marijono Daujoto pagrindinės mokyklos Rūdaičių pradinio ugdymo skyriaus vedėja

Sėkmė tavęs nieieško – turi jos ieškoti pats

Karjeros diena mokykloje

Žodžiais „Sėkmė nieieško tavęs. Tu pats turi jos ieškoti“ Šiaulių r. Gilvyčių mokyklos mokiniai buvo kviečiami dalyvauti projektinėje veikloje „Karjeros diena mokykloje“. Apie tai, kas domina 5–10 klasių mokinius, išsiaiškinome pildydami profesinio informatyvumo anketą. Buvo nutarta pasikviesti buvusius mokyklos mokinius pakalbėti apie tai, kaip jiems sekasi ir kur jie pasuko baigę mūsų mokyklą.

Tądien mokyta ne pagal įprastą tvarkaraštį. 9, 10 klasių mokiniams buvo įteik-

ti lankstinukai „Patarimai besirenkantiems profesiją“. Taip pat mokiniai susipažino su filmukais apie karjeros planavimą.

Antrosios pamokos metu 5, 6 klasių mokiniai su technologijų mokytoja I.Špūraite-Grinkiene lankstė servetėles, mokėsi serviruoti stalą, aiškinosi, kokių specialybių atstovai tai turi mokėti. Pas 7–10 klasių mokinius atvyko buvusios mokinės, pasidalino mintimis apie buhalterio, siuvėjo, kirpėjo, socialinio darbuotojo specialybes, pasakojo apie mokymosi sąlygas, gyvenimą bendra-

butyje, darbą, užbaigus mokyklą. Mokyklos mokytojos taip pat išsakė savo patirtį, minėjo, kad nelengva surasti tą tikrąjį kelią.

Trečiosios pamokos metu 5, 6 klasių mokiniai nusistatė savo interesų sritis, ieškojo ir braukė žodžius, susijusius su karjera. Stebint filmukus susipažinta su suvintojo ir automechaniko specialybėmis. Pastebėta, kad baigus profesinę mokyklą sėkmingai galima mokytis ir toliau. Buvo paminėti pavyzdžiai. Vasaros metu vienas mokinių buvo išvykęs į Angliją pas brolių ir

ten dirbo. Visi su įdomumu pasiklausėme, kaip jam sekėsi.

Ketvirtąją pamoką 8, 9, 10 klasių mokiniai vyko į parduotuvę ir medicinos punktą. Ten susipažino su pardavėjo bei medicinos darbuotojo specialybėmis darbo vietose. 5, 6, 7 klasių mokiniai atliko įvairius testus, kurie padeda įvertinti save ir sužinoti, kaip pasirinkti sau tinkamą specialybę. Labai susidomėjo Grįžtamojo ryšio žaidimu, kuris padeda išsiaiškinti asmenybės silpnybes ir stiprybes.

Per penktąją pamoką apibendrinome šios dienos veiklą, įvertinome, kaip pasisekė ir ką reikėjo daryti kitaip. Mokinių pasiūlymus stengsimės įgyvendinti PIT veikloje.

Irena SLAVINSKIENĖ,

direktorės pavaduotoja, PIT konsultantė

➤ MOKYKLOSE

„Mano namuose viešėjo moksleivė iš Vengrijos...“

„Mano namuose apsigyveno mergaitė Anna iš Vengrijos. Anna labai draugiška, laisvai bendraujanti, viskuo besidominti. Ji netgi rado bendrą kalbą su mano mažamete sesute: jos suprato viena kitą iš judesių, mimikos. Annai labai patiko mūsų mokykla, mokinių šventinė programa, ekologinės idėjos, o ypač mokiniai, kurie, jos žodžiais tariant, buvo dėmesingi ir draugiški. Vakarais mes ilgai neužmigdavome. Stengėmės kuo daugiau sužinoti viena apie kitą, šeimos narius, gimtąsias šalis. Taip tobulinome ir savo anglų kalbos įgūdžius. Anna išmoko lietuviškai suskaičiuoti iki dešimties, pasisveikinti, atsisveikinti, padėkoti, pasakyti „Aš tave myliu“. Tą patį aš išmokau vengriškai, nors tenka pripažinti, kad ši kalba ne iš lengvųjų. Anną sužavėjo ir mūsų šalis: lankymasis Trakuose, Vilniuje, Lazdijų rajono Metelių regioniniame parke jai paliko daug gražių prisiminimų“, – apie tarptautinio Comenius projekto „Būk draugiškas aplinkai“ šalių partnerių mokyklų delegacijų susitikimą Alytaus r. Kumečių pagrindinėje „Dialogui“ parašė šios mokyklos moksleivė Ugnė Krugelytė.

Kovų už žemę ir laisvę kraštas

Prie Kiemanto ežero prigludęs miestelis Giedraičiai išsiskiria savo istorine praeitimi. Čia 1863–1864 metais sukilėliai kovojo už žemę ir laisvę, o 1920 m. Lietuvos savanoriai sulaukė Želigovskio kariuomenės veržimąsi į Lietuvą. Tiek sukilime, tiek nepriklausomybės kovose aktyviai dalyvavo ir Giedraičių krašto žmonės.

Giedraitiečiai nepamiršo didvyrių. Sukilėliams Gubesos kaime Mindaugo Černiausko iniciatyva atstatytas kryžius, o gražiausioje Giedraičių aikštėje – paminklas žuvusiems 1920 m. ties Giedraičiais.

Nepamiršdama žuvusiųjų ir gerbdama jų atminimą Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinė mokykla, bendradarbiaudama su Utenos apskrities Giedraičių Silvestro Žukausko III kuopa, kasmet švenčia Kariuomenės dieną ir mini kovų ties Širvinomis ir Giedraičiais metines. Šiemet kartu šventėme ir 150-ąsias 1863–1864 metų sukilimo metines. Išskirtinei datai paminėti buvo skirta pilietiškumo diena.

Pilietiškumo pamokoje dalyvavo Alanotos gimnazijos mokiniai, Molėtų gimnazijos šauliai, Molėtų komisariato ir Ute-

■ Giedraičių mokyklos bendruomenė ir svečiai Gubesos kaime prie kryžiaus žuvusiems 1863–1864 metais ties Giedraičiais: čia apie sukilėlių kovas kalbėjo mokiniai ir istorijos mokytojai, prie laužo skambėjo patriotinės dainos.

nos apskrities mobili kuopa, Lietuvos šaulių sąjungos Utenos apskrities šaulių 9-os rinktinės vadė Asta Tidikienė.

Džiaugiamės, kad rikiuotės ir skanduo-tės konkursui mokiniai kasmet pasirengia vis geriau: sukuria prasmingesnes skanduo-tes, darniau žygiuoja, – tai pastebėjo ir įvertino Giedraičių kuopos šaulių vadas Meči-slovas Cicėnas. Po konkurso Giedraičių mokyklos bendruomenė ir svečiai pėstute patraukė į Gubesos kaimą (3,5 km) prie kryžiaus žuvusiems 1863–1864 metais ties Giedraičiais. Čia apie sukilėlių kovas kalbėjo

mokiniai ir istorijos mokytojai – ukmergiškis Stanislovas Budraitis ir giedraitieškis Viktoras Jakimavičius. Prie laužo skambėjo patriotinės dainos, vyko šaudymo, kvadrato ir virvės traukimo varžybos.

Pakiliai nusiteikę, traukdami dainas, pėstute grįžome į Giedraičius prie Nepriklausomybės paminklo, kur laukė susirinkę miestelėnai. Giedojome himną, Giedraičių dainą, tylos minute pagerbėme žuvusiuosius už Lietuvos laisvę, uždegėme žvakutes ir padėjome gėlių ant savanorių kapų. Iškilmingai prisiekė Molėtų gimnazijos būsimieji šauliai.

Renginį tęsėme renovuotoje mokyklos aktų salėje: Giedraičių bendruomenė, mokiniai ir svečiai stebėjo muzikinę-literatūrinę kompoziciją „Tėvynės didvyriams, širdie, per amžius dek“. Po renginio visi mokyklos stadione vaišinosi kareiviška koše. Molėtų komisariato ir Utenos apskrities mobili kuopa demonstravo ekipuotę, kovos ginklus, komandas su šunimi Grantu.

Donata VERTINSKIENĖ,

Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinės mokyklos istorijos mokytoja

Valgymo sutrikimai vis „jaunėja“

Anoreksija

Anoreksija – liga, kuriai ištikus žmogaus troškimas suliesėti virsta patologiniu, o baimė priaugti svorio tampa paranoja. Ir ši liga vis labiau plinta: pasaulyje ja serga iki 1 procento žmonių. Įtakos turi mūsų visuomenėje nuolat eskaluojamas ir stiprėjantis kūno grožio, jaunystės, patrauklumo kultas, visuomenės informavimo priemonėse propaguojamos dietos, liesinantys preparatai, apskritai – dėmesys išoriniams dalykams. Aišku, be psichologinių šio reiškinių priežasčių, esama ir socialinių, ir netgi genetinių. Anoreksijos atsiradimą labai dažnai lemia bręstančios asmenybės problemos: jauno žmogaus vienvė, šalti santykiai su tėvais, broliais ir seserimis, gimdytojų dėmesio stoka arba, atvirkščiai, nepamatuotai didelis reiklumas savo atžalai. Kiek daug atvejų, kai ant vaiko, paauglio, jaunuolio pečių užkraunamos problemos, aiškiai viršijančios jo jėgas. Turi įtakos ir vaiko bendravimas su bendraamžiais, jų reakcija į jį, nepriėmimas į savo tarpą, taip pat konfliktai su pedagogais.

Sergantiesiems anoreksija būdinga siekti numesti svorį labai ribojant valgymą, kankinant save itin alinančiomis dietomis, didžiausiais fiziniais krūviais. Anoreksijos nenormalumas yra ir tas, kad, tarkim, 175 cm ūgio mergi-

Norėdami sekti savo garbinamų žvaigždžių ir viešosios erdvės įpirštų įvaizdžių pavyzdžiais, jauni žmonės vis dažniau tampa valgymo sutrikimų aukomis. Ne vien merginos dabar „liesinasi“ – to imasi ir vaikinai. Jeigu anksčiau į specialistus pradėdavo kreiptis 15–16 metų moksleiviai, tai dabar jų pacientai jau trylikamečiai, keturiolikmečiai, o kai kada ir dešimtmečių pasitaiko. Medikai muša pavojaus varpais ir kreipiasi į pedagogus prašydami pagalbos.

na, sverianti 50 kg, gali laikyti save labai stora, t. y. nesugebama objektyviai įvertinti savo išvaizdos. Liga tarsi išplėšia savo auką iš visuomenės, ligoniui palikdama tik vieną rūpestį – kaip tapti liesam ir kaip šį liesumą išlaikyti.

Bulimija

Kitas paplitęs valgymo sutrikimas – bulimija. Beje, sergančiųjų bulimija pasaulyje yra netgi daugiau – iki 4 proc. Šią ligą lydi persivalgymo priepuoliai, po kurių seka troškimas atsikratyti besaikio valgymo pasekmių: dirbtinai sukeliamas vėmimas, vartojami vidurius laisvinantieji ar šlapimą varantieji vaistai, iki apalpimo mankštinamasi ir pan.

Dažniausiai sergantieji bulimija „valo“ organizmą tik po persivalgymo priepuolių, tačiau kai kurie tai daro ir tik truputį užkandę. Esama bulimija sergančių pacientų, kurie retai persivalgo, tačiau vis vien sukelia vėmimą ar išsivaduoja nuo suvalgyto maisto kitais būdais. Pavyzdžiui, badauja. Tokių jaunuolių svoris labai dažnai gali sumažėti iki pavojaingos ribos.

Nevalgymas kaip kerštas

Daugelis kenčiančiųjų nuo valgymo sutrikimų panaudoja maistą kaip psichologinio keršto aplinkai priemonę, ir tik specialistai gali padėti jiems suprasti, kur būtent slypi tikrosios šio sutrikimo priežastys. Pavyzdžiui, būna, kad nepilnametis itin trokšta būti savarankiškas, tvarkyti savo gyvenimą pats, tačiau namie ir mokykloje jam be perstojo smulkmeniškai nurodoma, ką būtina daryti. Jaunas žmogus ima jausti, jog valgymas – vienintelis dalykas, kurį jis pats gali kontroliuoti, ir imasi riboti mitybą iš psichologinių paskatų. Tai jam savotiškas būdas išsiveržti iš kontrolės gniaužtų. Tačiau po kiekvieno skrandžio išvalymo jis jaučia kaltę, gėdą, kartais pasibjaurėjimą savimi. Šie pojūčiai ir emocijos sukelia situacijos kontrolės praradimo jausmą – ir žmogus vėl pradeda impulsyviai valgyti, o po to vėl imasi priemonių atsikratyti to, ką suvalgė. Susidaro užburtas ratas.

Suprantama, kiekvienas žmogus unikalus, ir toks pavyzdys – viso labo vienas iš daugybės variantų. Jaunimo gyvenime gali būti ir kitų problemų, kurios atveda prie valgymo sutrikimų, – pavyzdžiui, seksualinė prievarta ar bendraamžių patyčios.

Pastebima ne iš karto

Į šias ligas būtina reaguoti. Deja, praktika rodo, kad į gydytojus dažniausiai kreipiamasi vėlokai, kai liga jau būna gerokai įsisenėjusi.

Tėvai ilgą laiką (kartais net iki metų) nepastebi, kad jų atžala vengia maisto. Dažnai atsisakoma valgyti prie bendro šeimos stalo su kitais šeimynykščiais, maistas nešamas į savo kambarį („pavalgysiu prie savo kompiuterio...“), aiškinama, jog pietūs pavalgyti mokykloje ar kad pavaišinę draugai, kritęs svoris maskuojamas didesniu drabužių sluoksniu ir t. t. Tėvai susigriebia tada, kai anoreksijos ar bulimijos sukelti požymiai ima aiškiai kristi į akis: vaikas taip suliesėja, kad to jau negali užmaskuoti jokia apranga; nuolat šneka apie tai, kiek liekni yra jo draugai ir koks storas jis pats; jeigu tėvai priverčia valgyti, valgo stovėdamas ar maistą susipjausto smulkiausiais gabalėliais. Pablogėja miegas, mergaitėms sutrinka menstruacijų ciklas, o kartais jos išvis išnyksta... Tada išsigandę tėvai ir atveda savo atžalą pas valgymo specialistus. Štai Vilniaus psichinės sveikatos centro Valgymo sutrikimų skyrius per savaitę sulaukia kokių dešimties jaunų pacientų.

Kas išduoda ligą?

Bulimija sergančius žmones galima atpažinti iš keleto specifinių požymių. Tėvai ar pedagogai turėtų sunerimti, ant paauglio pirštų pamatę žaizdelių (jos atsiranda nuo to, kad žmogus dažnai kiša rankas į burną, norėdamas sukelti vėmimą) arba pastebėję, kad nepilnametis dažnai vaikšto į tualetą ką tik pavalgęs ir ten gana ilgai išbūna. Bulimikams labai pablogėja dantų būklė, atsiranda sąnarių spazmai, dėl padidėjusių seilių liaukų paburksta skruostai, dažnai apima silpnumas, nuovargis, netgi lydimas alpulio. Jau nekalbant apie tai, kad sparčiai mažėja svoris, nors jaunas žmogus, atrodytų, labai nemažai valgo.

Kadangi dėl anoreksijos ir bulimijos nepilnametis labai sulysta, jo organizmas stengiasi rasti maisto medžiagų, kurių vis mažiau jam atitenka su maistu. Dėl to labai pablogėja odos, plaukų, nagų būklė. Didžiausią grėsmę kelia kalio trūkumas – ši medžiaga reikalinga normaliai širdies veiklai. Šias ligas išduoda nesveikas veido blyškumas, nuolatinis šalčio pojūtis, širdies aritmija ir raumenų spazmai, padidėjęs nervingumas ir dažnas susierzinimas, be jokios priežasties užklumpantys pykčio priepuoliai, na, ir, žinoma, nuolatinis noras kalbėtis mėgstama tema – apie įvairiausias dietas, suliesėjimo būdus ir pan.

Aišku, valgymo sutrikimai lydi ir kai kuriuos kitus negalavimus. Dažnai jie būna depresijos ir kitų nervų ligų požymis. Valgymo sutrikimas yra ir persivalgymas. Dažniausiai jį sukelia vidinis nerimas, nepasitenkinimas gyvenimu, emocinė įtampa ir panašūs dalykai.

Pedagogai, pastebėję, kad tokie liguistumo požymiai pasireiškia kuriam nors iš mokinių, turėtų nedelsdami pasikalbėti su jo tėvais.

Abejotinų teorijų prisiklausius

Sveika mityba dabar ypač aktyviai propaguojama. Ir dažnai perlenkiama lazda. Ypač kai tai propaguoti imasi abejotinų mitybos teorijų prisigraibę asmenys. Pasak vieno, nereikia vartoti jokių pieno produktų, pasak kitų – sveikatai naudingas tik neapdorotas, t. y. žalias, maistas, tretį liepia visiškai išbraukti iš raciono angliavandenių turinčius patiekalus. Nerečiau už šių teorijų slypi paslėpta reklama ir tokio pobūdžio straipsnius užsako tam tikrų maisto produktų ar papildų gamintojai. Gaila, kad kai kurie žmonės yra linkę akiai tikėti tokiais patarimais.

Svarbiausias ir sunkiausias dalykas, kurį privalo „padaryti“ išsigydyti norintis žmogus, – prisipažinti sau, kad serga. Kaip rodo praktika, tai padaryti dažniausiai būna sudėtingiausia.

Greito pasveikimo laukti neverta. Netinkami valgymo įpročiai formuojasi mėnesių mėnesiais, taigi ir iš jų išsivaduoti reikia laiko. Psichoterapija – svarbus ir ilgalaikis gydymo etapas, padedantis pacientui atrasti savo ligą ir rasti išeitį.

Danutė KURMILAVIČIŪTĖ

Svarbiausias ir sunkiausias dalykas, kurį privalo „padaryti“ išsigydyti norintis žmogus, – prisipažinti sau, kad serga. Kaip rodo praktika, tai padaryti dažniausiai būna sudėtingiausia.

Būk sveikas ir energingas!

Tauragės r. Batakių vidurinėje nepamokinė diena buvo skirta projekto „Jaunas ir sveikas“ įgyvendinimui. Renginyje dalyvavo apie 110 mokinių. Visą dieną stengtasi plėsti fizinio aktyvumo ir sveikos mitybos naudos gerai savijautai supratimą. „Nuo ankstyvo ryto 5–12 klasių mokiniai skubėjo gaminti sveikus patiekalus, kurie, jų nuomone, tinka maitintis sveikai. Patiekalai buvo išragauti bei įvertinti specialios komisijos. Visi projekto dalyviai „išleido“ knygą su jų tėvelių, senelių ar net prosenelių sveikos mitybos receptais. Vėliau mokyklos medicinos slaugytoja Laima Varanavičienė skaitė pranešimą „Netaisyklinga laikysena – „mokyklinė“ liga“, specialistė paaikškino mokiniams, kaip reikėtų taisyklingai sėdėti ar stovėti, kad išvengtų rimtų problemų. Po pietų pertraukos vyko klasių pasirodymai. Dieną užbaigė viktorina „Jaunas ir sveikas“, ją vedė biologijos mokytoja Raselė Gestautienė“, – rašo „Dialogui“ dvyliktokė **Raimonda Smirnovaitė**.

■ Batakių mokyklos ugdytiniai gilinais į sveikos mitybos paslaptis.

Pažintinė molėtiškių išvyka į Kauną

Grupė Molėtų gimnazijos mokinių su socialine pedagoge Jolanta Liubeckaitė vyko į Kauną, kur gamtos leidinių leidykloje „Lututė“ klausėsi įdomaus pasakojimo ir stebėjo, kaip kuriamos knygos, žurnalai. Maketuotojas Mindaugas parodė molėtiškių meninių gamtos fotografijų knygelės maketą. Susitikimo metu aptarta, kaip atrodys leidinukas „Sustabdyti akimirkas“. Vėliau ekskursija tęsėsi Kauno

fotografijos galerijoje. Čia apžiūrėta Vytauto V.Stanionio 1946 metų nuotraukų dokumentams paroda. Kauno menininkų namuose susipažinta su Kauno meno mokyklos mokinių plakatų paroda, lankytasi Kauno turizmo informacijos centre, Šv. apaštalo Petro ir Povilo arkikatedroje bazilikoje, Rotušėje, kur veikė šios aikštės rekonstrukcijos maketų paroda. Apie tai „Dialogui“ parašė **Jolanta Liubeckaitė**.

Pašvitinyje skambėjo tarmės

Pakruojo r. Pašvitinio pagrindinėje mokykloje kalbų metodinės grupės ir bibliotekos iniciatyva organizuota tradicinė kalbų savaitė, skirta Tarmių metams paminėti. „Renginių maratonas prasidėjo pirmadienį – paskelbta akcija „Kalbėkime tarmiškai“ ragino mokytojus ir mokinius pamokose kalbėti savo gimtąja tarme. Antradienį virtuali biblioteka „Tarmės gyvai“ transliavo ekspedicijų įrašus. Trečiadienį mokyklos fojė pradėjo veikti paroda „2013-ieji – tarmių metai“: parodos rubrikos „Kas?“, „Kada?“ ir „Kur?“ mokyklos bendruomenei skelbė informaciją apie tarmes, jų tyrinėjimo istoriją, leidinius ir šios kalbos srities tyrėjus; daug dėmesio skirta pašvitienečių šnektos tyrinėjimo pradininkui, kalbininkui, kraštiečiui J.Bilevičiui. Ketvirtadienį rašytinio žodžio puoselėtojais 5–10 klasėse išsikėlė sau uždavinį lietuvių kalbos pamokose parašyti rašinius tarmiškai arba bendrine kalba apie tarmes. Penktadienį visos savaitės renginius vainikavo bendra mokinių ir mokytojų praktinė-mokslinė konferencija „Gimtoji tarmė – mūsų pradžią pradžia ir turtas“. Geriausių savo tarmės žinovų ir mokovų laukia antrasis etapas – dalyvavimas skaitovų ir rašinių konkurse „Gimtoji tarmė – mūsų pradžią pradžia ir turtas“, kurį Šiaurės Lietuvos rajonų moksleiviams skelbia ir organizuoja „Žiemgalos“ draugija“, – rašo „Dialogui“ **Gitana Marcinkevičienė**, Pašvitinio pagrindinės mokyklos kalbų metodinės grupės pirmininkė.

Rudens festivalis

Paskutinį rudens mėnesį Jonavos vaikų lopšelyje-darželyje „Saulutė“ šurmuliavo jungtinis įstaigos metodinių grupių projektas „Rudens festivalis“. Visa darželio bendruomenė buvo įtraukta į įdomią, nuotaikingą, pažintinę apibendrinamąją veiklą. Sveikatingumo metodinė grupė organizavo judriuosius žaidimus, varžytuves, estafetes. Meninės raiškos grupės pedagogės pakvietė vaikus dalyvauti meninių-kūrybinių bandymų dienoje: kurdami originalią „Rudens pasaką“, vaikai keliavo į muzikos garsų improvizacijos pasaulį; išmonės ir kruopštumo pareikalavo lapų labirintai; mažųjų dėmesį kelias dienas pritraukė spektakliai.

Gamtininkai vaikus pakvietė į rudeninę talką: mažieji darbštuoliai grėbė la-

pus, puošė liūdnius medelius, pjaustė moliūgus (ruošė moliūgienės virimui) ir nusišluostę prakaitą vaišinosi šarkos keptais baravykais, gardžiavosi arbata su citrina. Gimtosios kalbos metodinei grupei talkino, rudens bobute tapusi, poetė Zita Gaižauskaitė: ji, pavertusi vaikus savo eilėraščių personažais, keliavo į skambų poezijos pasaulį. Kuriant vaikams šventę aktyvūs buvo ir vaikų tėveliai.

Skambiausias festivalio akordas – uždarymas: žaidimai, dainos, linksmais rokenrolas, savo gamintos moliūgienės ragavimas ir tėvelių vaišinimas.

Susibūrus drauge galima nuveikti didelių darbų.

Auklėtojos **Elena PABRINKIENĖ** ir **Veronika RAMAŠKIENĖ**

Panevėžio miesto mokyklų kvadrato varžybos

Visą lapkritį „Nevėžio“ pagrindinės mokyklos sporto salėje vyko Panevėžio miesto mokyklų kvadrato varžybos. Sporto salė skambėjo nuo sirgalių triukšmo, sportininkų ir kūno kultūros bei pradinė klasių mokytojų emocijų. Galiausiai dėl prizinių vietų kvadrato varžybose susirungė 5–6 klasių mergaičių ir berniukų komandos. Po įtemptų kovų išaiškėjo, kad stipriausios šiemet „Nevėžio“ pagrindinės mokyklos ir mergaičių, ir berniukų komandos.

3–4 klasių mokinių finalinėse kvadrato varžybose stipriausia šiemet buvo „Vilties“ pagrindinės mokyklos komanda, – informuoja „Dialogą“ Panevėžio „Nevėžio“ pagrindinės mokyklos jaunieji žurnalistai ir jų vadovė **A.Koncienė**.

Matematikos olimpiada Šiaulių krašto merginoms

Šiaulių Didždvario gimnazijoje (11 20) įvyko Matematikos olimpiada Šiaulių krašto merginoms. Tai jau trečią kartą surengta olimpiada 7–12 kl. mokinėms, organizuojama norint padidinti jų susidomėjimą tiksliais mokslais ir matematika bei paminėti vienos seniausių Šiaulių miesto mokyklų istoriją.

„Kol moksleivės sprendė olimpiados uždavinius, jas atlydėję matematikos mokytojai klausė Didždvario gimnazijos matematikos mokytojo eksperto Vinco Tamašausko paskaitos „Matematikos ugdymo turinio individualizavimo ir diferencijavimo bei integravimo su kitais mokomaisiais dalykais praktika“, – praneša Šiaulių Didždvario gimnazijos mokytoja **Rasa Zvilnaitė**. Olim-

piadoje, pasak informacijos autorės, dalyvavo 111 merginų iš 23 mokyklų.

1898 metais Šiauliuose buvo įkurta mergaičių gimnazija. Joje tam tikrais laikotarpiais veikė sustiprintos matematikos (realiųjų) ir matematikos (su komerciniu dėstymu) grupės. 1954 metais, įvedus bendrą berniukų ir mergaičių mokyklą, gimnazija tapo 5-ąja vidurine mokykla, o nuo 1994 metų pavadinta Didždvario vidurine mokykla. 1999 metais atkurta Didždvario gimnazija, pradėjusi naują mokyklos gyvavimo laikotarpį. Idėją tokiu būdu minėti mokyklos istoriją perėmė ir Juliaus Janonio gimnazija (buvusi berniukų gimnazija), kuri rengia matematikos olimpiadą Šiaulių krašto vaikams.

Kaip „Du gaideliai“ į Jotvingius ėjo

■ Jotvingių gimnazijos direktorius Kęstutis Miliuskas sutinka svečius.

Alytaus Jotvingių gimnazija sulaukė svečių – mažųjų lopšelio-darželio „Du gaideliai“ auklėtinių. Mintis pasikviesti mažuosius, supažindinti su gimnazija, parodyti jos erdves kilo gimnazijos direktoriui Kęstučiui Miliauskui. Vaikai apsilankė sporto salėje, apžiūrėjo treniruoklių ir aerobikos klases, kur kartu su aerobikos mokytoja ir gimnazistėmis mankštinosi. Po mankštos jų laukė saldžios dovanėlės. Kartu su auklėtojomis vaikai apžiūrėjo žiemos sodą, kuriame ištisus metus žydi gėlės. Bibliotekininkės papasakojo svečiams, ką skaito gimnazistai, kiek bibliotekoje yra knygų ir vadovėlių. Mažieji apžiūrėjo gimnazijos mokinių piešinių parodą ir gavo dovanų – mokinių pieštą bibliotekos ženklą, jiems teliks jį nuspalvinti.

Apie tai „Dialogui“ parašė gimnazijos bibliotekos vedėja **Vilija Dranginytė**.

■ Gardžiosios moliūgienės gimimas...

Čia užmiršti viską, kas žemiška

Nuo trapo – į kinkinį

Į Kirunu skrendama iš Stokholmo Užpoliarės link skrendančiais lėktuvais. Jeigu jums pasiseks ir šaltis nesieks 30-ies laipsnių, vos nulipę nuo trapo ir pasiėmę daiktus galėsite sėsti į roges, traukiamas linksmų šunelių – jie pristatys jus iki reikiamos vietos. Eiklūs keturkojai tiesiog inkščia iš nekantrumo ir yra pasiryžę kuo greičiau skuosti baltomis plynėmis. Kaip kitaip jiems išlieti savo energiją: juk net į oro uostą šeimininkai juos atveža mašinomis. Turistų vežiojimas rogėmis – pagrindinis jų darbas.

Tačiau jei atskridimo dieną spigins daugiau kaip 30-ies laipsnių šaltukas, į ledo viešbutį teks važiuoti autobusu. Mat tokiam malonumui, kaip skriejimas gauruotų šunelių traukiamu kinkiniu, reikia specialios aprangos. Paprastos striukės, paltai ir kepurės, kaip į juos besisuptum, važiavimo rogėmis metu vėjo prapučiami taip lengvai, tarsi jų apskritai nebūtų. Juk šunys gali bėgti 30 km per valandą greičiu ištisas 5 valandas be sustojimo. O po gero poilsio ir sočių pietų – dar tiek pat.

Šį malonumą galima užsisakyti ir viešbutyje. Jo darbuotojai apręngs jus kombinezonu su gagos pūkais, užmaukslins ausinę kepurę ir uždės specialią kaukę, apsaugančią odą nuo nušalimo. Atrodykite kaip poliarininkai. Nuskriesite kažkur už horizonto kinkiniu, kurį trauks gal kelios dešimtys įvairių spalvų plauko šunų. Iš susižavėjimo net kvapą užgniauš. Šunys yra specialiai išmokyti vežioti žmones ir besąlygiškai paklūsta varovo (kajūro) komandoms.

Beje, Kirunu miestelio ir jo apylinkių gyventojai nėra linkę pernelyg apsikūti – jokių paltų, natūralaus kailio kailinių ir storiausių megztinių. Ant specialios vilnės striukelės apsivelkamas pūkinis kombinezonas – visas ištisai su lipdukais, kad vėjui nebūtų palikta nė mažiausios landos. Gyvsidabrio stulpelio kritimas sutinkamas ne papildomais šalikais, o greitesniu judėjimu: susimąsčius vaikštinėti tarp pasakiškų peizažų čia galima penkias minutes, ne daugiau. Kuo didesnis šaltis, tuo linksmiau liaudis kiloja kojas – ir jokių problemų.

Ledo veidrodžių ir pašvaisčių karalystėje

Atvykėlių čia laukia ir kvapą gniaužiančios lenktynės sniegaigiais, ir kapanojimas milžiniškose pusnyse, ir poilsis medžiotojų namelyje... Švedas virėjas ant atviros ugnies iškepa skaniausių kepsnių iš lašišų ir elnienos. Žvelgdami į liepsnojančią laužą, atvykėliai sugauna save begalvojant, jog labai jau norisi numoti ranka į visus svarbius reikalus ir akompanuojant sielą virpinančioms pagoniškoms dainoms su būgneliu rankose šokti šlovinant Dievą Saulę.

Greitai įprantama ir prie sistemingų žygijų į sauną: ji atpalaiduoja, suteikia žvalumo, tai puiki peršalimo profilaktika. Apskritai tampa absoliučiai aišku: jei norisi ne tik pailsėti, bet ir pasisemti energijos – reikia važiuoti ne į pietus, o tik į šiaurę!

Po baltais viešbučio „Icehotel“ skliautais jau yra pabuvojęs „visas pasaulis“. Beje, ir patys švedai labai mėgsta savaitgaliui išmauti iš namų ir apsistoti čia su visa šeima – matyt, ieškodami aštrių pojūčių.

Išpūdis ištis toks, tarsi būtumėte atsidūrę Veidrodžių karalystėje: niekur kitur pasaulyje negalima pasijusti taip toli nuo realybės. Neįmanoma patikėti, kad šis žvilgan-

Pasaulyje esama tokių viešbučių, į kuriuos, trokšdami pernaktvoti bent vieną naktį, plūste plūsta atvykėliai iš visų planetos kampelių. Vienas iš tokių yra įsikūręs itin atokioje Švedijos vietovėje – kaimelyje Jukkasjarvi, 17 km nuo Kirunu miestelio. Tai pati šalies šiaurė, švediškoji Laplandija. Pastatytas šis viešbutis iš ledo ir vadinamas iškalingu vardu „Icehotel“. Aišku, jis sezoninis ir turistai jį užplūsta tik žiemai prasidėjus. Tie laimingieji, kuriems yra pavykę jame apsistoti, neslepia džiaugsmo ir tvirtina, jog tai tikras stebuklas.

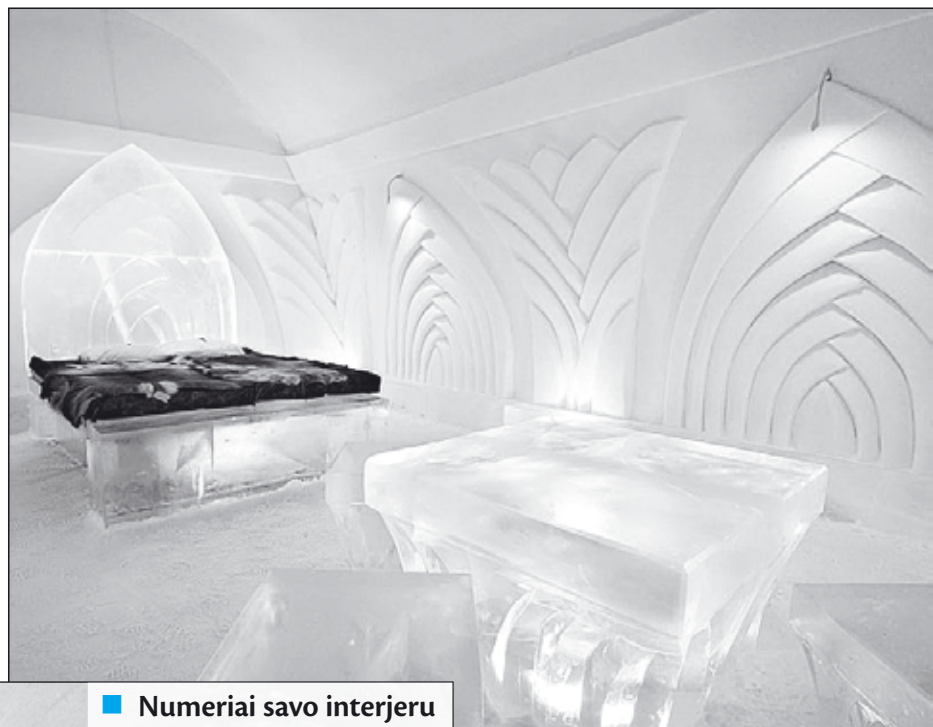
tis puikumėlis – iš tikro sniego ir ledo. Stovi ledinis registratūros stalas; 42 numeriai baldais ir išplanavimu nepanašūs vienas į kitą; yra netgi šokių ir kino salės bei baras. Visi gėrimai pilami į masyvias briaunotas „stiklines“, kurios, suprantama, vienkartinės ir gaminamos čia pat, už viešbučio sienų, iš gryniausio upių ledo. Karštos sultys ir kokteiliai taip pat patiekiami šiuose induose: tik gerti reikia greitai, kitaip arba gėrimas atvės, arba stiklinė ištirps.

Viešbutyje esančioje bažnytelėje išeiginėmis dienomis ypač gausu žmonių: čia vyksta ne tik įprastinės pamaldos, bet ir tuoktuvės, ir krikštynos – tam tikslui įrengta netgi mažytė krikštykla... Pasibaigus pamaldoms, patarnautojai nuvalo bažnyčios lubas nuo keistų formų stalaktitų, kurie išauga tiesiog akyse, žmogaus alsavimui susidūrus su ledu. Dieną ryški šalta saulė lengvai prasiskverbia pro ledo storį ir dar labiau sustiprina pasakos pojūtį. O atėjus tamsai, ledinės sienos pradeda šviesti iš vidaus: specialūs šviestuvai, įmontuoti į kolonų bei skulptūrų gilumą, sukuria tobulą šiaurės pašvaistės iliuziją.

Kam ir šių išpūdžių per maža, gali išeiti į lauką ir pasigėrėti šiuo egzotišku gamtos reiškiniu realybėje: šiose platumose šiaurės pašvaistės – įprastinis dalykas. Net pati lakiausia fantazija viso to akivaizdoje nenrenka amo.

Niekada nesikartoti!

Staiga čia pradeda užklysti mintys apie amžinybę ir viso to, kas žemiška, laikinumą; apie tai, kokia trapi riba yra tarp šių dviejų plotmių, jeigu ji apskritai yra. Ledynai egzistavo jau tuomet, kai žmogaus dar nebuvo. Ir tuo pat metu šis architektūros stebuklas toks laikinas: kiekvieną pavasarį, balandį, jis ištirpsta ir suteka atgal į ežerą... kad spalio pabaigoje vėl atgimtų, tik jau kitu pavidalu. Pagrindinė viešbutį

■ Numeriai savo interjeru nepanašūs vienas į kitą.

statančių statybininkų komandos taisyklė: niekada nesikartoti.

...Sniego patrankos presuoja tūkstančius tonų sniego, kuris tampa viešbučio lubomis ir grindimis. Iš Jukkas Jarve ežero iškertami daigiatoniai ledo luitai – ruošiniai sienoms ir kolonomams. Iš jų išpjaunami tvarkingi blokai, kiekvienas po kokią šimtą kilogramų, jie sujungiami, apliejami vandeniu, kuris čia pat „mirtinai“ sujungia konstrukcijas. Vienąsyk kariškiai, statybininkų paprašyti, netgi apšaudė statinį (neapgyvendintą, žinoma) iš granatsvaizdžių. Jis ne tik išliko, bet net praktiškai nebuvo pažeistas.

Per pusantro mėnesio statyba būna beveik baigta, ir gruodžio viduryje ima plaukti pirmieji svečiai. Tačiau tobulumui ribų nėra: vidaus gražinimo darbai tęsiasi iki pavasario. Žvelgiant į skulptorių kūrybą (o jie atvyksta čionai ne tik iš sostinės, bet ir iš užsienio, kad sukurtų tikrus šedevrus), neįmanoma patikėti, kad jiems puikiai žinomas jų kūrinių likimas...

Užmigimo taisyklės

Šių rūmų pirmtakas pirmąsyk pasirodė 1989 metais – iglu (tradicinės eskimų buveinės) pavidalu. Iglu užėmė 60-ies kvadratinų metrų plotą, jame buvo parodų salė. Nuo to laiko ledo pastatas išsiplėtė ir tapo žinomu viešbučiu: naktis, praleista po 30 000 tonų sniego ir 10 000 tonų ledo, įsimena visam gyvenimui. Tiesa, kai kuriuos lankytojus paskutiniu momentu drąsa palieka ir jie pasprunka nakvoti į medinius namelius su standartiniu viešbučio patogumų rinkiniu. Tuo tarpu patys azartiškiausi, pasikišę po pažastimis miegmaišius, išsiskirsto po numerius, kuriuose temperatūra siekia minus šešis laipsnius.

Užmigama čia pagal tam tikras taisykles: iš pradžių reikia pabėgioti ir pašokinėti aplink lovą, mosuojant rankomis. Kai tampa karšta, nusirengiate, įmetate į miegmaišį visus viršutinius drabužius, kad jie neprišaltų prie grindų, o po to greitai išokate patys, užsegate miegmaišį, palikdami kyšoti tik nosį, ir ramiai užmiegate...

Rytą ryškiais drabužiais apsirengusi laplandietė pažadins jus savita daina ir paduos stiklinę karštų sulčių „sušilimui“. Trys minutės – ir jūs jau apsirengę bei, stebint nustebusiems ankstyvų viešbučio lankytojų žvilgsniams, išskubate į greta viešbučio esančią karštą pirtelę...

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

Šiaurės šalių bibliotekų savaitė 2013

Šiemet šešioliktą kartą Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje inicijavo Šiaurės šalių bibliotekų savaitę. Tai projektas, kuriuo siekiama skatinti skaitymą, domėjimąsi Šiaurės šalių literatūra, propaguoti švietimo idealus Šiaurės bei Baltijos šalyse ir kaimyniniuose regionuose. Šių metų savaitės tema buvo „Žiema Šiaurėje“.

Atgarsiai iš mokyklų.

• **Šiaulių r. Drąsusių mokyklos** 3, 4, 5 klasių mokinius dalyvauti projekte „Šiaurės šalių bibliotekų savaitė“ pakvietė bibliotekininkė Laima Jucaitė. „Savaitę pradėjome gražia „Šviesos ir žodžio švente“, kurios metu prie žvakių šviesos skaitėme ištrauką iš Grenlandijos rašytojos Lanos Hansen knygos „Sila. Istorija apie klimato kaitą“, – pasakoja informacijos autorė.

Visą savaitę mokykloje vyko projektiniai renginiai: organizuo-

ti skaitymai, mokiniai piešė piešinius tema „Žiema Šiaurėje“, vėliau bibliotekoje surengta piešinių paroda-konkursas, projekto dalyviai rinko medžiagą, parengė ir pristatė pateiktis apie Šiaurės šalių istoriją, gamtą, rašytojus ir t. t.

• **Tauragės „Aušros“ pagrindinėje mokykloje** į šios savaitės renginius įsijungta ypač gausiai. Trečių (mokytojos N.Piliukaitienė ir R.Raudonienė) ir ketvirtų (mo-

kytojos E.Mikavičienė ir L.Vismerienė) klasių mokinukai piešė šia tema, prieš tai susipažinę su žiemos šiaurėje ypatumais. Mokėsi eilėraščių, ruošė spektakliuką pagal Ingos Borg knygos ištrauką „Žiema su Plupu“, siuvo lėles, mezgė (lėlių teatras „Boružė“, vadovė B.Vaivadienė), mokėsi dainelių (mokytoja J.Straukienė), skaitė šiaurės šalių rašytojų kūrinių ištraukas. Ką išmoko ir paruošė, mokiniai parodė renginio metu.

■ Tauragės „Aušros“ pagrindinės mokyklos moksleiviai studijuoja Šiaurės šalių geografiją.

Susipažinti su žymiausių šiauriečių kūryba kvietė knygų parodėlė „Perskaityk mane!“, žinias apie Šiaurės šalis mokiniai galėjo pademonstruoti viktorinos metu.

Paskutinę savaitės dieną lėlių teatriukas lankėsi Jovarų pag-

rindinėje mokykloje, ten jauniešiams žiūrovams vaidino spektaklį „Žiema su Plupu“. Apie tai „Dialogui“ parašė „Aušros“ mokyklos skaityklos vedėja, dramos ir lėlių teatro studijos vadovė Birutė Vaivadienė.

Nacionalinė karjeros savaitė

Moksleivių akiratį plėtė profesionalai

Alytaus Šaltinių pagrindinėje mokykloje įvykė keturi su karjeros ugdymu susiję renginiai (Nacionalinė karjeros savaitė, viena iš projekto „Kam to reikia“ iniciatyvų) sudarė puikias sąlygas mokyklos mokiniams susitikti su profesionalais, susipažinti su įvairių įstaigų ir institucijų atstovais, išgirsti apie jų darbo specifiką, profesijas, mokykloje įgytų žinių pritaikymą praktinėse veiklose.

Aštuntokai, kuriems žaismingą pamoką vedė Swedbank vadybininkė N.Masiulionienė, susipažino su banko veikla, jo funkcijomis, darbuotojais, jų specialybėmis ir reikalingomis asmeninėmis savybėmis. Pirminio finansinio raštingumo žinios pravers jau dabar: mokiniai sužinojo, kaip elgtis su banko sąskaita, kaip investuoti, kaupti, kaip naudotis Swedbank jaunimo programa Zoom. Mokinių aktyvumą pamokoje labai skatino galimybė gauti prizą už teisingai atsakytą klausimą.

Mokykloje apsilankiusios penkios Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie SADM Alytaus „Sodros“ skyriaus darbuotojos devintokams pristatė „Sodros“ funkcijas ir veiklos sritis.

Įdomią antikorpupinio švietimo paskaitą „Ar sąžiningumas yra vertybė?“ devintokams vedė STT Kauno valdybos Korupcijos prevencijos poskyrio viršininkė D.Paštuolienė. Mokiniai susipažino su korupcijos samprata, jos priežastimis, kovos su korupcija pagrindais, korupcijos žala valstybei ir visuomenei. Praktinė mokinius įtraukė į diskusiją apie kiekvieno iš mūsų indėlį mažinant korupciją, pateikė korupcijos tyrimo mokyklose rezultatus ir aptarė labiausiai paplitusius atvejus. Taip pat pristatė tarnybos veiklos sritis: baudžiamojo persekiojimo, prevencijos ir švietimo. Mokiniai susidomėję klausėsi darbuotojų atrankos į šią tarnybą sąlygų.

Atskleisti moksleiviams įstatymo sukūrimo kelią nuo projekto gimimo, pateikimo iki priėmimo, pasirašymo ir paskelbimo ėmėsi parlamentaras Teisės ir teisėtvarkos komiteto narys S.Šedbaras. Svečias taip pat pateikė standartinę Seimo nario darbotvarkę ir aptarė atliekamų darbų spektrą. Šios žinios praturtino ir Putinų gimnazijos abiturientus, kartu su istorijos mokytoja Onute Marčiulaitiene dalyvavusius bendroje paskaitoje.

Marija KARLONIENĖ,

Alytaus Šaltinių pagrindinės mokyklos ugdymo karjerai koordinatore

Svečiuose – olimpiniai, pasaulio ir Europos čempionai

Įsimintiniausi Nacionalinės karjeros savaitės renginiai mūsų – Švenčionių vidurinėje – mokykloje buvo susitikimai su olimpiniais, pasaulio ir Europos čempionais, penkiakovininkais – Laura Asadauskaite-Zadneprovskiene, Justinu Kinderiu ir Andrejumi Zadneprovskiu (organizavo mokyklos ugdymo karjerai koordinatore Liudmila Semaško).

Daug įdomių dalykų mums

papasakojo šie „dideli“, „auksiniai“ žmonės. L.Asadauskaitė – apie karjeros pradžią, savo rekordus; sužinojome, jog ilgiausia sportininkės nubėgta distancija buvo 23 km, taip pat buvo įdomu išgirsti, kaip ji iškovojo aukso medalius... Paklausta apie laisvalaikį, sportininkė sakė, jog daug laiko reikėjo skirti studijoms, nes baigė Vilniaus pedagoginį (dabar – LEU) ir Mykolo Romerio

universitetus, o dabar visą laisvą laiką, kurio profesionalaus sportininko gyvenime nėra daug, skiria savo šeimai. Ji kartu su vyru A.Zadneprovskiu augina trejų metų dukrytę, kurią jau leidžia į plaukimo pamokėles. Tikėtina, jog ji paseks tėvelių, taip pat ir senelio pėdomis.

Pergalių džiaugsmams, patirtais išpūdžiais bei patarimais su mumis dalinosi ir J.Kinderis. Jis savo sportinę karjerą pradėjo ne užtikrintai, galvojo, kad visa tai – ne jam, „mesti niekus“ įkalbinėjo ir mama. Tačiau trenerių paskatintas ir vejamas noro įrodyti sau ir kitiems, jog gali, kantrus ir užsispyręs jaunuolis sėkmingai keliavo pergalių link...

Buvęs penkiakovininkas, o dabar treneriu dirbantis A.Zadneprovskis taip pat papasakojo apie savo sportines pergalas, pralaimėjimų kartėlius, pasidalino ateities lūkesčiais. Sakė, jog penkiakovės šaka Lietuvoje nėra labai gausi sportininkų, tačiau kokybiška.

Didelė garbė teko neseniai mokykloje vykusios kvadrato varžybų prizininkams – jie diplomus ir dovanas gavo iš čempionų rankų.

Mokytoja **Irena STUGLIENĖ,**
mokinė **Karina LOS,**
Švenčionių vidurinė mokykla

■ Garsiesiems penkiakovininkams Justinui Kinderiui, Laurai Asadauskaitei-Zadneprovskienei ir Andrejui Zadneprovskiui už turiningą apsilankymą dėkoja Švenčionių vidurinės mokyklos direktorius Jurijus Semaško.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

➤ PROJEKTAI

Dzūkijos regiono varžytuvėse

■ Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centro pirmakursių prisistatymas atspindėjo Atvelykio šventės tradicijas.

Ar lengva liežuvį „paraitoti“ ir dzūkuoti, kai esi iš Kauno, Ukmergės ar Jurbarko? Nelengva, bet įmanoma. Tai įrodė šaunūs Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centro (KMPPMC) pirmakursiai, kuriuos idėja dalyvauti respublikiniame neformaliojo švietimo jaunimo centro inicijuotame projekte „Lietuvos kulinarijos ir etninio paveldo išsaugojimas ir puoselėjimas“ subūrė lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Danutė Gavenauskienė.

„Dzūkijos regioną pasirinkome neatsitiktinai – tikra dzūkė pati mokytoja Danutė, – pasakoja „Dialogui“ KMPPMC gimnazijos skyriaus vedėja **Birutė Sveika-tienė**. – Varžytuvės vyko Alytaus profe-

sinio rengimo centre. Mūsų centro prisistatymas atspindėjo Atvelykio šventės tradicijas: dukrelės sutvarkiusios kiemą, primarginusios kiaušinių laukia „lalauninkų“ vaikinų. Trankiai su daina ir muzika į dzūko trobą sugarma visas pulkelis pasipuošusių berniokų, kurie kalbina, šokdina ne tik gražias dukreles, bet ir iškalbingą motinėlę. Liejasi dzūkiškos dainos, sukasi poros, dėkojama už gražų priėmimą, mezgasi simpatijos...

Varžytuvėse vyko ir kulinarijos paveldo bei etnokultūros žinių konkursai.“

Zoninių varžytuvių nugalėtoja pripažinta šeimininkų – Alytaus profesinio rengimo centro – komanda.

Kūrybingas mokytojas – kūrybingas mokiny

Siekiant sudaryti galimybes mokytojų saviraiškai, kūrybos sklaidai, taip pat padėti atirūkti nuo kasdieninių pedagoginių darbų, Vilniaus Simono Stanevičiaus vidurinėje mokykloje pradėtas vykdyti projektas „Kūrybingas mokytojas – kūrybingas mokiny“. Jį sumanė ir vykdo tos pačios mokyklos grupelė mokytojų.

Pirmasis renginys – vakaronė „Eilėraštis man kalba – aš girdžiu“ – buvo skirtas poezijai. Mokytojai skaitė savo kūrybos bei mėgstamiausių poetų eilėraščius, dalijosi menine patirtimi, estetiniais išgyvenimais. Vakara pajavairino kūrybiniai žaidimai – ei-

lėraščių dėlionės. O neseniai įvyko antrasis projekto renginys – poezijos ir dailės popietė „Siela sielon įsiklauso...“ Renginio dalyviai, be eilėraščių skaitymo, įvairių kūrybinių užduočių, padedami dailės mokytojos J.Sidabrienės, liejo akvarelę.

„Projekto idėja pasiteisino – atsirado daug norinčiųjų kūrybingai praleisti laiką. Ateityje numatoma organizuoti mokytojų kūrybos parodas, kviestis profesionalius menininkus, rengti bendras mokytojų ir mokinių kūrybos popietes bei teminius vakarus“, – rašo „Dialogui“ mokytoja **Birutė Vaiciukevičienė**.

■ Mokytoja G.Malaiškienė, bibliotekininkė A.Vilkevičienė ir mokytoja J.Jackevičienė poezijos ir dailės popietėje „Siela sielon įsiklauso...“

➤ KONKURSAI

Dešimtmatis komandinis matematikos konkursas

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijoje įvyko tradicinis apskrities ir miesto mokyklų komandinis matematikos konkursas Stasio Šalkauskio gimnazijos taurei laimėti. „Šį kartą konkursas buvo tikrai ypatingas, – rašo „Dialogui“ S.Šalkauskio gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja **Irena Kiltanavičienė**. Pirmiausia – jubiliejinis, nes vyko jau 10-ąjį kartą ir sutapo su gimnazijos 75-mečio jubiliejumi. O dar ypatingas tuo, kad jame dalyvavo rekordinis skaičius komandų – net 53! Jaunie-

ji matematikai atvyko iš Radviliškio, Joniškio, Kelmės, Šiaulių ir Akmenės rajonų bei iš Šiaulių miesto gimnazijų ir progimnazijų. Mokiniams teko įrodyti, kad jie geba dirbti komandoje ir per 2 valandas gali įveikti net 15 sudėtingų uždavinių. 5–8 klasių grupėje I vietą iškovojo Jovaro progimnazijos komanda, 9–12 klasių grupėje – „Romuvos“ gimnazijos matematikai, tačiau daugiausia balų šioje grupėje surinko nekonkurso tvarka dalyvavusi Stasio Šalkauskio gimnazijos komanda.“

➤ KONFERENCIJOS

Atvėrė duris į sveiką gyvenseną

Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje įvyko (11 14) respublikinė moksleivių konferencija „Veriame duris į sveiką gyvenseną“, seminaras mokytojams „Taupykite energiją“ bei Atvirų durų diena. Renginiuose dalyvavo 158 dalyviai. Konferencijoje 48 mokiniai iš įvairių Lietuvos kampelių pristatė 30 pranešimų, – praneša „Dialogui“ Prienų r. Balbieriškio pagrindinės mokyklos biologijos mokytoja **Ona Žvaliauskienė**. Keturis pranešimus – „Obuolio ir moliūgo dienos šventė“, „Sveika mityba“, „Greitas maistas“ ir „Genetiškai modifikuoti organizmai“ – pristatė ir Balbieriškio pagrini-

sinės aštuntokai. Vakarį Juodžiukynas, paskutinio iš išvardytųjų pranešimo autorius, pelnė apdovanojimą „Už informatyviausią pristatymą“.

„Tuo metu, kai vyko konferencija, kiti mūsų aštuntokai su klasės auklėtoja Gražina Adamukaitiene dalyvavo Atvirų durų renginiuose. Jie lankėsi Miškininkystės ir kraštotvarkos, Aplinkos inžinerijos fakultetuose, medienos ruošimo mašinų valdymo, dirvotyros laboratorijose, apžiūrėjo arboretumą, medelyną, išklausė dėstytojo H.Stravinsko paskaitą apie miško kenkėjus“, – dalijasi informacijos autorė.

Metodinė konferencija Tytuvėnų gimnazijoje

Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijoje įvyko šioje ugdymo įstaigoje dirbančių pedagogų metodinė konferencija „Tinkamas metodų parinkimas – mokinių mokymosi motyvacijos skatinimas“, – praneša „Dialogui“ mokytoja **Bronislava Buchienė**.

➤ ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 39 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Aušros“ pagrindinė, Tauragė
„Nevėžio“ pagrindinė, Panevėžys
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Vilties“ pagrindinė, Panevėžys
Alantos gimnazija, Molėtų r.
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Batakių vidurinė, Tauragės r.
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Drąsučių, Šiaulių r.
Giedričių Antano Jaroševičiaus vidurinė, Molėtų r.
Gilvyčių, Šiaulių r.
Jono Basanavičiaus gimnazija, Ukmergė
Jotvingių gimnazija, Alytus

Jovaro progimnazija, Šiauliai
Jovaryų pagrindinė, Tauragė
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
KTU gimnazija, Kaunas
Kulautuvos vidurinė, Kauno r.
Kumečių pagrindinė, Alytaus r.
Lieporių gimnazija, Šiauliai
Lopšelis-darželis „Du gaideliai“, Alytus
Lopšelis-darželis „Rūta“, Panevėžys
Marijono Daujoto pagrindinė, Kretinga
Molėtų gimnazija, Molėtai
Pašvitinio pagrindinė, Pakruojo r.
Prezidento Jono Žemaičio gimnazija, Raseiniai

Profesinio rengimo centras, Alytus
Putinių gimnazija, Alytus
Rožyno progimnazija, Panevėžys
Senamiesčio progimnazija, Kaunas
Seredžiaus Stasio Šimkaus pagrindinė, Jurbarko r.
Simono Daukanto gimnazija, Vilnius
Simono Stanevičiaus vidurinė, Vilnius
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Šaltinių pagrindinė, Alytus
Švenčionių vidurinė, Švenčionys
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“, Jonava
Žirmūnų gimnazija, Vilnius

Sveikatos receptas

Baigėsi ruduo, baigėsi ir kasmet Panevėžio lopšelyje-darželyje „Rūta“ vykdomo projekto „Sveikatos receptas“ veiklos. Pedagogai seminaro „Sveikos gyvensenos pradmenų stiprinimas ikimokykliniame amžiuje“ metu pagilino žinias vaikų holistinės sveikatos bei su ja susijusių įpročių ir nuostatų ugdymo srityje. Tradicinėje Panevėžio rajono miškų urėdijoje vykusioje „Kiškio Sveikuolio mokykloje“ vaikus judėjimo džiaugsmo mokė Kiškis Sveikuolis, o Rožyno progimnazijos pradinukai pasakojo darželio vaikams apie sveikatingąsias arbatas, surengė ir jų degustaciją. Darbus vainikavo teatralizuota piešinių konkurso „Man linksma ir smagu – aš sveikai gyvenu“ laureatų apdovanojimo šventė Šiaurinėje bibliotekoje. Konkurse dalyvavo net 136 vaikai iš 17 Panevėžio miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Vaikus linksmo ir sveiko gyvenimo gudrybių mokė Šuo Margis ir Zuikis (bibliotekininkė Oksana Juškinė ir auklėtoja Dalia Čepauskienė), – pasakoja „Dialogui“ Panevėžio lopšelio-darželio „Rūta“ direktoriaus pavaduotoja ugdymui Ina Povilaitienė.

■ Bibliotekininkė Oksana Juškinė (Šuo Margis) ir auklėtoja Dalia Čepauskienė (Zuikis) su piešinių konkurso „Man linksma ir smagu – aš sveikai gyvenu“ diplomantais.

Skautiškas savaitgalis Lieporių gimnazijoje

Naujai susikūrusi Šiaulių Saulės draugovė, veikianti Lieporių gimnazijoje, kartu su Aušros draugove surengė *Skautnaktį*. Renginyje dalyvavo per 40 dviejų draugovių skautų ir 5 tunto draugovių vadovai. Kaip jau įprasta, skautiškas renginys prasidėjo rikiuote, šūkiomis, susipažinimo ir grupės formavimo žaidimais. Aišku, neapsieita ir be simboliško skautiško laužo, dainų, juokų ir vaidinimų prie laužo.

Sulaukus tamsos, gimnazijoje išjungus šviesas bei apsiginklavus reikiama įranga (žibintuvėliai, užduočių lapai ir t. t.), laikinos skiltys paplito po visą mokyklą, kur jų laukė net 11 skirtingų užduočių. Norint sužinoti, kuriame kabinate bus kita užduotis, teko atkoduoti Brailio raštu ir Morzės abėcėle užkoduotus tekstus, išmanyti skautų istoriją, kurią dar buvo galima ir pagilinti br. Mangirdo punkte, surišti mazgus br. Seržo punkte bei skautiškų ženklų br. Dovydo punkte pasimokius jais sekti mokyklos koridoriais, išspręsti kryžiažodį apie Šiaulių miesto įžymias vietas, matematinį galvosūkį ir t. t.

Gerokai po pusiaunakčio pasibaičius orientaciniam žaidimui ir užgesinus simbolinį – Saulės draugovei pirmąjį, Aušros draugovei vienuoliktąjį – *Skautnakties* laužą, veikla tęsėsi toliau. Aktyvesnį poilsį mėgstantieji draugiškai susirungė krepšinio aikštelėje, labiau pavargusieji diskutuodami žiūrėjo filmą apie keliautoją Turą Hejerdalą. Patys išstvermingiausi spotininkai sporto salę paliko tik paryčiais.

Šeštadienio rytas, kad ir koks sunkus jis buvo po nemiegotos nakties, prasidėjo informacine rikiuote ir pasirengimu sutikti į gimnaziją atvykstančius svečius, nes tądien vyko Šiaulių tunto draugovių skautiškos dainos etapas, kuriame kiekviena dainuojanti komanda atliko tris dainas: vieną privalomą, vieną tarmišką ir vieną laisvai pasirinktą.

Iškilmingos rikiuotės metu skautų įžadus davė du Aušros draugovės skautai ir suaugusiojo skautybėje įžadus tarė abu Saulės draugovės vadovai – br. Remigijus ir br. Mangirdas.

Remigijus POZNIAKOVAS,
Šiaulių Lieporių gimnazijos mokytojas

Gimnazijos 75-ojo gimtadienio dovanos

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijai – 75-eri, o gimtadienių be dovanų nebūna. Todėl, artėjant pagrindiniam šventiniam renginiui, gimnazijoje įvyko teatralizuota akcija „Dovana mokyklai“. Kiekviena klasė dovanų mokyklai išradingas, naudingas, o svarbiausia – nuotaikingas dovanas: savo pieštus paveikslus, grėblius ir t. t., iš mokinių lūpų liejosi eiliuoti ir neeiliuoti sveikinimai ir palinkėjimai gimnazijos bendruomenei. Mokinių

parlamento nariai, priėmę dovanas gimnazijai, renginį pabaigė „saldainių lietumi“. Šventės proga į mokyklą sugrįžo prieš 10–30 metų ją baigę mokiniai. Jie klasių valandėlėse dalinosi prisiminimais apie savo dienas šioje mokykloje, pasakojo savo sėkmės istorijas, atsakinėjo į dabartinių šalkauskiečių klausimus.

Apie tai „Dialogui“ parašė gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja Irena Kiltanavičienė.

KONFERENCIJOS

Jaunieji kraštotyrininkai paminėjo 1863 m. sukilimą

Kauno r. Kulautuvos vidurinėje mokykloje įvyko (11 22) respublikinė moksleivių kraštotyros darbų konferencija, skirta 1863–1864 m. sukilimo 150-osios metinėms paminėti (tema „1863–1864 m. sukilimas – lietuvių tautos laisvės siekimo šaltinis“). Dalyvavo moksleiviai iš Kauno miesto, Jurbarko ir Kauno rajonų mokyklų. Moksleiviai pranešimuose atspindėjo savo gimtosios vietovės ryšį su sukilimu. Konferencijoje pristatytos ir gyvai skambėjo XIX a. Lietuvos karo ir sukilėlių dainos, aptartos 1863 m. sukilimo sąsajos su Klaipėdos sukilimu 1923 metais, apžvelgti Jurbar-

ko r. Seredžiaus Stasio Šimkaus pagrindinės mokyklos muziejuje esantys XIX a. spausdiniai, kalbėta apie vieno iš sukilimo vadų – Antano Mackevičiaus ryšį su Vilkijos kraštu, apie čekišketį kunigą Aleksandrą Vytartą, kaip kovotoją už tikėjimą, žemę ir laisvę, apie 1863 m. sukilimą Raudondvaryje ir su juo besiribojančiais kaimais, apie tai, kaip šis istorinis įvykis susijęs su Domeikavos herbu ir t. t.

Apie konferenciją „Dialogui“ parašė Kulautuvos vidurinės mokyklos istorijos mokytojas, konferencijos organizacinio komiteto koordinatorius Mykolas Fedaravičius.

Nuo 2014-ųjų sausio „Dialogas“ NEBEBUS LEIDŽIAMAS!

DIALOGAS

Tačiau šiais metais Jūs dar turite galimybę **PRENUMERUOTI** švietimo savaitraštį „Lietuvos pašto“ skyriuose arba mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com.

Skaitytojai ar mokyklos, kurios paskubėjo ir, redakcijai nepaskelbus prenumeratos, užsisakė „Dialogą“ 2014-iesiems, **NESIJAUDINKITE** – pinigus grąžinsime į tas sąskaitas, iš kurių jie buvo pervesti.

Ne noras išprovokuoti išskirtinį dėmesį sau paskatino redakciją prieš du mėnesius paskelbti apie leidybos nutraukimą. Tai buvome priversti padaryti būtent dėl skubančiųjų užsiprenumeruoti ir prenumeratą norinčių priimti įstaigų.

Tuo pačiu norime gerbiamiems pedagogams priminti, kad kviečiame savaitraštį ne tik prenumeruoti ir skaityti, bet ir jį rašyti. Pasinaudokite paskutinėmis „Dialogo“, kaip Jūsų tribūnos, teikiamomis galimybėmis.
Laukiame.

„Dialogo“ redakcija